

Šiame numery

Įdomesnių uždavinių beiškant.
Antanas Vaičiulaitis apie
vysk. Motiejų Valančių.
Pokalbio su Simu Kudirka
pažodinis įrašas.
Iš Venancijaus Ališo
nespausdinto palikimo.
Aloyzo Barono novelė
Dar niekas nemirė nuo liaupsių
Balys Pakštas sukaktuvinių.
Nauji leidiniai.

Kertinė paraštė

ĮDOMESNIŲ UŽDAVINIŲ BIEŠKANT

Po anų (gal jau ir primirštų?) mūsų kritikų pasisakymų spaudoje apie kūrybinę tikrovę, dar ir šiandien kyla klausimas: kas dedasi ir dėsiai mūsų išviejtos literatūrinėje fronto? kaip visa iš tikrųjų atrodo? Ir negi, kelius apkabinius, teks "literatūrinę prozą" sėdėti vien apgailėstaujami, o gal kiek ir paliaupsinant susidariusią dabartinę padėtį — tą gerų norų, bet kultūriniai ir ekonominiai nekilnūs paklausos krizė.

Kritikų pasisakymai tačiau nebuvo ir nėra vien apie literatūrą. Lyg susėdus prie degančio pastangų laužo, tai buvo ir yra daugiau išsiskaidymai, kurių vieni atviri, kiti sarkastiški, treti vien mandagaus pašnekesio formoj. Bet viso to bendro valzdo susidarymui gal ir reikėjo ir reikia. Buvo šnekama apie abejingą visuomenę, rašytojus, mėgėjus, kritikus, leidėjus ir kartais nesu- prantamai besielgiančius redaktorius. Daug buvo ir atidengta: statistikos, asmeniškų patyrimų, honorarų nesistėmingumo, ir daug kitokių nevilčių. Buvo puo- lama čia turima laisvė gintis ir kontratakuoti drąsni kritika, jam priekigiant net kvieslingiū įtarinėjimų.

Bet po visų žodžių, po įdomių rašinių, kūrybinė krizė vis tik dar daug kur egzistuoja. Ir nežino- ma dar, kas kaltas ir kaip iš viso to išsikaupti. Klausiant kri- tikų, atrodo, kad mūsų kūrybi- nį susisaurinimą gal patys, mes visi, pamažu ir susitvėrėm. Ir gal nėra ko kritikai stebėtis, nes kai nėra (ar tik tą nebūvimą įskal- bam?) daug ir gerų kūrinių, silp- nesni neskaityti, nekritikuojami ir aplamai nesikarsčiojama net dėl to, kas dar padaroma.

Taip šneka kritikai. Ir ką gali- ma būtų jį atsakyti? Ką dary- ti esamoje padėtyje? Žinome, kad kritikai yra apsisukę, išsi- lavinę intelektualai. Ar visuome- nė nenorėtų išgirsti iš jų bent tai, ką kiti gero sukūrė, vien dėl to, kad jų pašnekesiai vėl ilgam nebūtų nutraukti?

Sakykim pas mus susidaro kartais lyg ir kultūrinė pertrau- ka, lyg kažkoks pereinamasis lai- kotarpis. Tada bent sekime, ką kiti daro. Ir negi negalėtume su- sidomėti kitų pasisekimais — prancūzo, australo, anglo, vokie- čio atrastomis naujovėmis? Ne- same nei dideli egoistai, nei kūry- bos šovinistai. Po renesanso, pa- vyzdžių, meno centras iš Itali- jos persikėlė Paryžium, Italai tuo, žinoma, nebuvo patenkinti. Net iki šiandien. Bet jie Paryžium, kaip meno centru vis tiek domė- josi ir dar šiandien domisi.

Daug įdomių kūrybinių daly- kų vyksta ir šiandieninėje Ame- rikoje, kur mes patys gyvename. Vyksta jų ir tėvynėje, apie ką retkarčiais parašoma. Vyksta aplamai Europoje, kurią lyg ir pa- miršome. Prieš visa tai užsi- męrkti būtų dirbtinis ir nuosto- lingas susisaurinimas.

Mūsų pašnekesiuose, straips- niuose gera būtų liesti svarbius kritikos mokslo elementus, kaip stilių, charakterius, nuotaiką, iliuziją, įtampą, idėją, intriga, di- rekciją ir t. t.

Juk reikia dar daug ko ir iš kitų išmokyti, o mes, palyginus, gal dar ir neturime vienokio ar kitokio gaivalingo savojo re- nesanso. Ir kartokas šnekėjimas apie neturėjimą ko kritikuoti su- daro keistą įspūdį. Tarytum lau- kiamoji kambario, į kurį tuojau turi įžengti laukiamas literatū- rinis mesijas. Jis, tikimasi, mokės gerai kalbą, gramatiką, sintaksę, tarmes, jo raštams reikės daug daug laidu, o išvija, jas skaity- dama, verks. Gal net, kaip dėl Goethės "Verterio kančių", žu- dysis. Jis gal mokės rašyti ir se- noviška ir naujoviška. Bet toks visų laukiamas mesijas dar vis ne- pasirodė. Jo ieškome. Gal kada nors ir turėsime.

Ir tai būtų visai neblogai. Bet kol kas, atrodo, turėtume nepa- miršti vieno dalyko, kad socialo- giškai nekūrybingumas atsiranda ir iš gero gyvenimo. Ir tai gan liūdnas faktas kūrybai, bet mes to gero gyvenimo taip norė-

Tai vyras didžiųjų darbų ir rūpesčių

Vyskupo Motiejaus Valančiaus
100 metų mirties sukakčiai

ANTANAS VAICIU LAITIS

Vyskupas Motiejus Valančius yra stambiausioji žvaigždė pereli- to amžiaus Lietuvos istorijoje. Nė vienas ano šimtmečio veikė- jas nėra taip giliai irėjęs savo darbų ir savo įtakos lietuvių tau- toje, kaip jisai. "Tai buvo ano meto centrinis Lietuvos asmuo", sako istorikas dr. J. Matusas.

Jis buvo tokia galinga ir veikli asmenybė, kad prasimuša į pir- mąsias eiles ne tik pereitam am- žiui, bet visoje Lietuvos istorijoje. Imant gi Bažnyčios praeitį mū- sų tėvynėje, vargiai ar berasime kitą dvasiškį, kuris savo darbų platumu, įvairumu ir vaisiais ga- lėtų jam prilygti. "Trijų Lietuvos vyskupijų istorijoje Valančius... li- gi šiol tebėra žymiausias Bažny- čios vadovas", sako prof. M. Bir- žiška.

Vieną austringą dieną jis ėjo į popietines pamokas. Rankoje lai- kė išplėstą skarą, drobinį skėtį. Smarkus vėjas griebęs pakėlė ber- niuką su skėčiu į orą ir nešė. "Perskridau karčiamą, tiltą, Var- duvos upę, ji rudens metu gili esti; pralėkiau oru bent 2000 žingsnių", vėliau savo užrašuose pažymėjo Valančius.

Bet čia jo nuotykių tą dieną nesibaigė. Jis užsuko į koplyčią padėkoti Dievui, kad išlikęs svei- kas. Kažkas, eidamas pro šalį, koplyčią uždarė ir užkabino sklendę. Kol belaisvis prisibeldė, kad išleistų, užtruko ilgokai. Jis spėjo tik į pamokos galą. Baus- mės neišvengė. Štai jo paties žo- džiai: "Ir įsėgė man šešis tokius skanius bizūnus, jog randus per šešias savaites nešiojaus".

Baigusį dominikonų mokyklą Valančių priėmė į Kunigų semi- nariją Varniuose. Vėliau jis isto- jo į Vilniaus vyriausiąją semina- rią. Kaip vienas ano laiko pažis- tamasis rašo, Valančius buvęs vi- dutinio ūgio, tvirtu sudėjimo, tamsaus veido ir viršutinėje iš- vaizdoje apsilėdes, pasišaušęs, bet savo būdu paprastas ir pa- traukiantis. Buvo išmintingas, gabus ir visados darbštus.

1828 metais jis buvo išventin- tas kunigu ir paskirtas kapelio- nu į Moziriaus apskrities mokyk- lą, guduose. 1834 metais jis per- kėlė toms pačioms pareigoms į Kražius. Kun. A. Alekna savo knygoje apie Valančių sako: "Vaikus mylėjo, kaip tikra mo- tina". 1840 metais buvo pakvies- tas adjunktų į Vilniaus dvasinę akademiją. Po poros metų aka- demija buvo perkelta į Petrapilį, o su ja ir Valančius. Šiaurės oras nelabai tiko jo sveikatai. Jų gi- minė buvo linkus į kepenų ligą, kurios neišvengė nė žymiausias narys. 1846 metais jis sunkiai su- sirgo.

1. Ankstesnysis tarpas

Valančius buvo žemaitis. Jis gimė 1801 metais Nasrėnų kai- me, Salantų parapijoje. Šiandien iš jo tėviškės jau nėra nė žymės palikę. Tėvai buvo laisvieji valstiečiai; vadinas, nėjo baudžiavos. Jie, atrodo, gyveno pasiturinčiai, nes net tris sūnus leido į moks- lus.

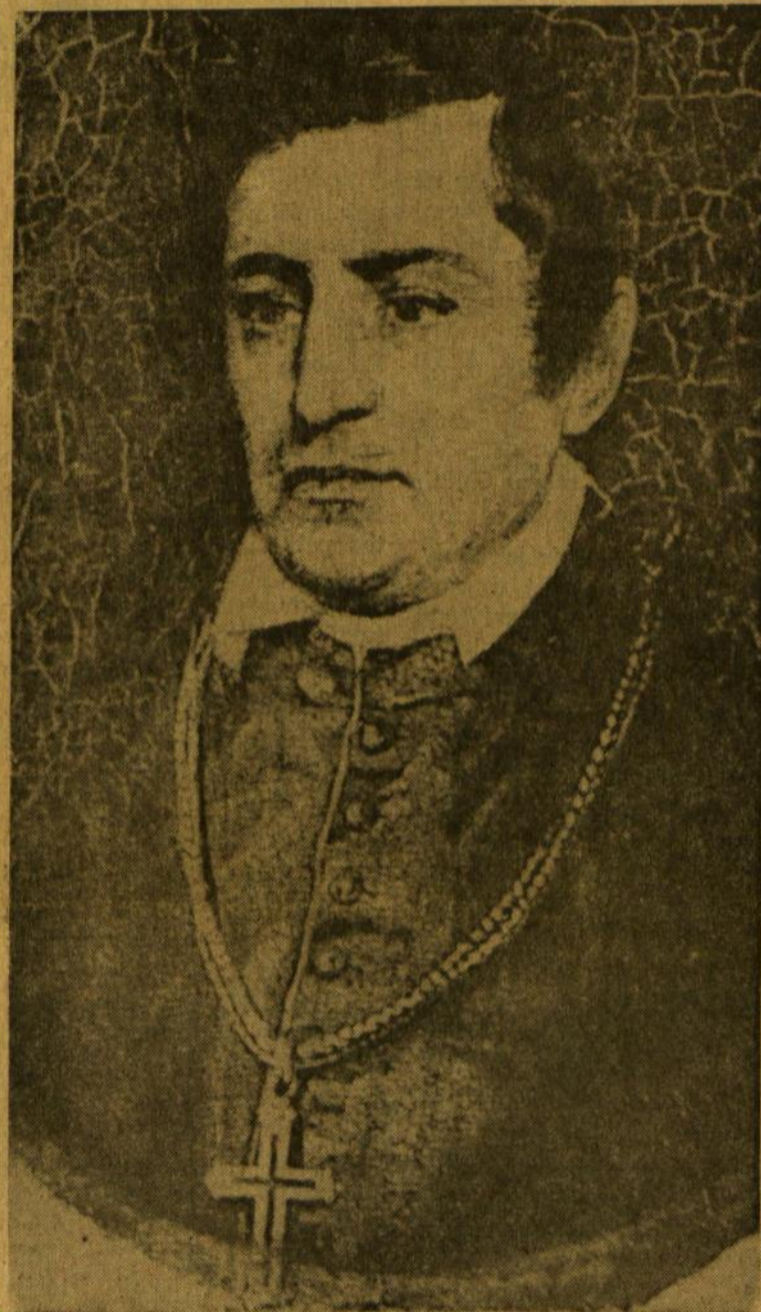
Tarp jų buvo ir Motiejus. Ūg- terejęs tėvas nuvežė jį mokyti į Kalvariją pas dominikonus. Jis pats vėliau pasipasakojo, kaip tą- sakti atrodė: "Man tada ėjo še- šiolikti metai amžiaus. Buvau gana išlepintas ir liguistas; to- dėl mažas, kaip vageilis, liesas, kaip penėtas svirplys, lengvas, kaip ligota žąsis pavasari".

Valančiaus žodžiais tariant, anoje mokykloje "profesorai turė- jo teisės būti mokinių teisėjais ir budeliais". Užtai jis pats kartais prikišdavo nagus, kai reikėdavo iškrešti kokį kerštą mokytojams.

Tas "penėtas svirplys" neiš- venėgė bizūnų Kalvarijoje. Sykį gavo visai nekaltai. O buvo taip.

jome po visų nepritekių Vokie- tijos lageriuose ir po įnikusio plūšėjimo, įsikuriant Amerikoje. Įsitaisiusi, pasisotinusi ir supra- bangėjusi mūsų visuomenė sumo- dernėjo ir kiek suamerikonėjo. Pasikeitė ir laikai, pasikeitė ir iš- eivis, o dar labiau jaunimas. Rė- čiau klausome simfonijos, operos, rečiau į knygas pažiūrime, o tau- tosakos sąlytis su kūrėjais men- davo. Prasidėjo domėjimasis ki- tom, lengvesnėm meno formom, senąsias, kaip jauni jas vadina "antique", gal tik toleruojame.

Bet ir visame pasaulyje, net ir pačioje tėvynėje ir ne tik jauni- me, bet ir suaugusiuose atsirado nusigrėžimas nuo to, kas rimta: klasiška muzika, raštas, folklor- as. Atsirado didžiulis susidomė- jimas lengvom meno formom, kitokiais pasilinksminimais ir ki- tokiu laisvalaikio praleidimu. Atėjo televizija, nauji vėjai muzi- koj ir kažkoks karštilgiškas nau-

Vyskupas Motiejus Valančius (1801-1875)

Matydamas, kad Rusijos kli- mate negalėsįs gyventi, tu pat metų rudenį sugrįžo į Žemaičius ir keletą mėnesių praleido be darbo. 1845 m. jis buvo paskir- tas Varnių kunigų seminarijos rek- torium. Iš pradžių jis, tvarky- damasis naujam darbe, turėjo kliūčių iš anuometinio vysku- pystės valdytojo Gintilos, bet sa- vo nusistatymą pravedė.

Petrapily Valančius turėjo stiprių ir įtakingų pažįstamų ir draugų. Tarp kitų, jis ten susi- tiko ir su didžiuoju mūsų isto- riku Simanu Daukantu, su ku- riuo vėliau įjėdu kiek laiko drau- ge dirbo.

Jau kiek anksčiau Valančius buvo susidomėjęs Žemaičių vys- kupystės praėjimui. Jis rinko medžiagą iš parapijų archyvų ir kitų šaltinių, rašydamas savo pirmą ir ligšiol svarbią knygą — "Žemaičių Vyskupystė". Be to, jau tada jis buvo pratęs trumpai žymėtis kiekvienų metų svarbes- nius atsitikimus. Iš tų jo pasta- bų sužinome, pavyzdžiui, kad 1848 metais Žemaičiuose siautė cholera, išmarinus daug žmonių, ypač žydų miesteliuose.

1849 metais Valančius gavo žinią, kad popiežius Pijus IX jį paskyrė Žemaičių vyskupu. Įšventintas buvo kitais metais Petrapilyje. Ta proga audiencijo- je jį priėmė caras, ypač raginda- mas vyskupą, kad sustabdytų že- maičių slapta vaikščiojimą per sieną į Prūsus. Istorija tačiau ki- taip parodė: Valančius buvo pir-

masis, kurs suorganizavo slaptą lietuviškų knygų gabenimą iš Vokietijos.

Tie 1850 metai yra lemiantys Valančiaus gyvenime. Jeigu jis būtų miręs prieš tai, lietuvių tau- tos istorija pora žodžių apie jį te- užsimintų, kaip kruopštų "Že- maičių Vyskupystės" autorių. Jau sulaukęs apie 50 metų, jis ne- buvo daug ko padaręs moksle, nieko neatlikęs literatūroje ir ne- išugdęs tos energingos veiklos, kuri paskui lydėjo visą jo gyve- nimą.

2. Vyskupo Valančiaus darbai

Paėmęs valdyti didelę Žemai- čių vyskupystę, Valančius pirmoj vietoj susirūpino kunigų pažan- gumu ir darbštumu.

Iš pradžių jam teko pralaužti kieti ledai. Mat, Valančius buvo pirmas Žemaičių vyskupas, kilęs iš prastų žmonių, o ne bajorų. Todėl ponai ir dalis kunigų jį va- dino mužiku. Naujas vyskupas nepaisė jų šnekų ir varė savo dar- bą. Jis žiūrėjo kunigų švietimosi, parūpino jiems dekanatuose kny- gynų, kasmet skyrė egzaminus, tikrindamas dvasiškių pažangą, 1859 m. valdžia buvo maniusi gauti Kauno gubernijoj pajamų apie milijoną rublių, o surinko tik 53,000 rublių.

Atsirado kliūčių. Pats Valan- čius savo "Testamentinėj groma- toj" rašo: "Velnias vos nepatra- ko. Sukėlė prieš mane žydus ir viršininkus". Rusų vyriausybė vis

nodavo iš parapijos į parapiją, po kokių 200 kilometrų, kol anie pamatė, kad nėjveiks atkaklaus žemaičio. Jie suprato, kaip sako J. Tumas - Vaižgantas, kad "kur kas geriau bus pasirūpinus veiki- liu savo gyvenimu, apšviesta inteligencija, literatūros darbai, blaivybės platinimu įgyti kuo ge- riausia ganytojo nuomone". Taip Valančius apie šave sutelkė išti- kimų, darbščių ir išmintingų ku- nigų būrį.

Vyskupiui reikėjo gerų talkinin- kų ir darbininkų. Jis turėjo dide- lius planus.

Pirmoj vietoj jam rūpėjo pa- kelti visų savo avelių švietimą.

Mokyklų Lietuvoje buvo jau nuo Vytauto Didžiojo laikų. Yra žinoma, kad 18 amžiaus gale Kauno gubernijoje būta apie 80 parapijos mokyklų. Valančius pareikalavo, kad prie kiekvienos parapijos būtų mokykla, kur mo- kytų skaityti gimtąja kalba ir ka- tekizmo. 1853 m. tų mokyklų Žemaičių vyskupystėj jau buvo 197, o ilgainiui dar padaugėjo. Kitose ir rašyti mokė. Tas dar- bas daugiausia buvo vargoninkų arba zakristijonų rankose. Kaip griežtai Valančius vykdė liaudies švietimą, matyti iš to, kad buvo įsakęs vaikų neleisti prie pirmo- sios komunijos, jei tie nemoka skaityti.

Buvo galyvota įsteigti net mo- kytojų seminarija, bet rusų vald-žia, įžiūrėjęs pavojų parapijų mokyklose ir pasišokusį vartų rusinimą, 1864 metais jas uždarė. Tai buvo didelis smūgis Lietuvos švietimui. Šiai spragai užkūsti vyskupas davė žmonėms mintį vaikų mokyti per vadinamuosius daraktorius, kurie eidavo iš kaimo į kaimą.

Valančiaus pastangos labai pakėlė liaudies švietimą. Žino- me, kad Rietavo dekanate per 10 metų mokančių skaiytį skai- čius išaugo net dvigubai. Pažan- ga buvo pastebima ir kitose Že- maičių vyskupystės vietose.

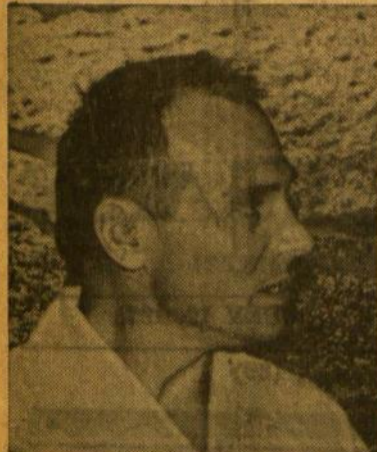
Nuostabiausias Valančiaus žygis buvo blaivybėje.

Apie perėto amžiaus vidurį blaivybės sėkla nebuvo naujiena. Šia linkme paraginimų buvo da- vęs patsai popiežius Pijus IX. Kai kuriuose kraštuose būta blaivy- bės sąjūdžių, kaip ir pačioj Lie- tuvoj Suvalkų krašte.

Tačiau Valančiaus padarė tai, ko niekas nei prieš jį, nei po jo nepajėgė: jis bemaž visus savo vyskupystės katalikus itraukė į blaivybės brolijas. Jis patsai sa- kos, kaip ši mintis jam atėjusi: "Vienoj kelionėj 1858 m. ap- turėjęs ikvėpimą Dvasios šven- čiausios, idant apskatinčiau blaivybę, pradėjau skelbti tą dory- bę ir pats pirmas kelias dešim- tis žmonių įrašiau Palėvenėj į knygas".

Šis darbas vyskupiui sekėsi. Iš pusės milijono suaugusių katali- kų žemaičių 388,000 buvo įsira- šę į blaivybės brolijas. Vietomis blaivininkų buvo ligi 97 procentų. Per porą metų degtinės varto- jimas kryto 70 procentų. Tai ypač atsiliepė valdžios iždai. Antai, tikrindamas dvasiškių pažangą, 1859 m. valdžia buvo maniusi gauti Kauno gubernijoj pajamų apie milijoną rublių, o surinko tik 53,000 rublių.

Atsirado kliūčių. Pats Valan- čius savo "Testamentinėj groma- toj" rašo: "Velnias vos nepatra- ko. Sukėlė prieš mane žydus ir viršininkus". Rusų vyriausybė vis

POKALBIO SU SIMU KUDIRKA PAŽODINIS IRAŠAS

Šis tiesioginis pasikalbėjimas su Simu Kudirka vyko dr. Paegle namuose, Locust, N. J., 1975. III. 15. Visas pokalbis buvo įrašytas juoston. Iš garsinės juostos jis vėliau buvo perrašytas popieriaus lapuose...

Korespondentė: Pagrindinė priežastis mūsų šio pokalbio yra ta, kad kol kas Lietuviškoje spaudoje nebuvo išsamios Jūsų pasisakymo. Reikia, ką Jūs pats kalbate, o ne ką apie Jus kiti sako...

Kudirka: Tai, kad... Žinote, aš esu apsvylęs laisvos šalies laisva spauda. Ar tai tendencija nutylėti, ar tai dar kokios priežastys...

K.: Jūs apie amerikiečių spaudą čia kalbat? K.: Taip. Didžiąją spauda mūsų spauda, lietuviška spauda — jina! taip. Bet amerikiečiai gyvena kitokiose sąlygose...

K.: Ir tai Jūs dar palyginant neblogose sąlygose papulėt. Po Solženicino ir jo "Gulago archipelago", kuris vis dėlto sukratė visuomenę...

K.: Matote... Amerikos publika, platieji sluoksniai — jie yra pripatinti prie tokių lengvų, saldžių minčių. Ir bėda, didelė bėda, kad neugdama visuomenė pažinti, giliai išstudijuoti kai kurias filosofines mintis...

K.: Ar Jūs manote, kad Sovietų Sąjunga tikrai yra pavojus Amerikai? K.: Aš manau, kad vis dėlto yra pavojus. Kadangi disidentai, pasipriešinimas tokioje šalyje kaip Rusijos imperija...

K.: Aš manau, kad vis dėlto yra pavojus. Kadangi disidentai, pasipriešinimas tokioje šalyje kaip Rusijos imperija — tai yra mažutis lašelis baltosios jūroje. Iš tikrųjų, kaip jau minėjote "Gulago salyną", arba Aleksandrą Solženicina, kuris taip tvirta ranka skambtelėjo didžiulį varpa...

nėjote "Gulago salyną", arba Aleksandrą Solženicina, kuris taip tvirta ranka skambtelėjo didžiulį varpa, idant atkreiptų žmonijos dėmesį į tai, kas dedasi tuose 22 milijonų kvadratinį kilometrų, tuose spygliuota viela apraizgytuose plotuose... Bet Vakarų pasaulis vis tikrai taip nedarniai reaguoja, taip abejingai... Abejingumas tam, kas vyksta ten. Nu kam? Mes esam toli. Teisingai — toli. Mes esam galingi. Nieks to neneigia. Bet jau dabar reikia atsiminti, kad tas pajėgumo balansas taip pat svyruoja ir kita pusė. O tenai stovyklos yra dar neišardytos. Bet ne taip kaip Dachau. Ten dabar muziejus, bet Rusijoje ten ne muziejus, ten nėra nė vienos gėlių puokštės ant tų milijonų užmuštųjų kapų. Ten barakai taip ir laukia naujų pacientų. O Vakarai garbina suartėjimo politiką...

Kor.: Dėl Sovietijos pavojingumo... Paklauskim šitaip. Dabar, tas rusas kareivis. Ar net tas agentas, kuris čia, Amerikoje, veikia. Reikia, kiek įsiai, Jūsų nuomone, gali būti įsitikinęs savo tikslo tikrumu? Ar Jūs turite nuomonę, pavyzdžiui, kas liečia procentus? Atseit, Sovietų Sąjunga turi 230 milijonų gyventojų. Kuris procentas iš jų gali būti įsitikinęs ir veiksmingi savo režimo šalininkai? K.: Veiksmingi ir įsitikinę!... Jūs žinote, kad tai bus nepaprastai menkas skaičius! Nepaprastai menkas skaičius! Kor.: Tai mes bijom to menko skaičiaus? K.: To menko skaičiaus aš nežinau ar reikia bijoti... Taip, JAV-ese, kur žmogus gali pasisakyti net prieš savo prezidentą ir už tai neatsisėsti nė į Tren-

tono kalėjimą, nė būti ištremtami į Alaską!.. Nu tai, žinote, čia yra nuostabus dalykas; Čia yra nuostabus dalykas! Bet toji šalyje, kur žmogus gimęs vergijoje, gimęs mele, išaugintas šeimoje veidmainystėje, kuomet mokykloje jį paruoštas priimti melą kaip tiesą, ir kuomet jįsai eina į institutą, aukštesnes mokyklas... Ir tai jis šiomis dienomis jau pradeda šiek tiek skirti spalvas. Kad būtų kiek praplėsta ta spraga — nu, tai būtų sveikintinas dalykas, be abejo. Bet, jūs matote, kad iki šios dienos ką mes turime? Beveik nieko mes neturime! O rusai reikalauja ant syčio — "optui"! Atiduokit viską, paskui mes pažūrėsime kaip darysim. Reikia, reikalinga vis tikrai sulyginanti tą milžinišką skirtumą ir paprašyti, kad už "detentę" turi būti atiduota šis tas. Man atrodo, kad aš pilnai neatsakiau į Jūsų klausimą...

Kor.: Jūs sakėt, kad skaičius tikinčių į režimo moralinį pranašumą yra mažas. Bet didžioji masė žmonių, tur būt, yra pasyvi ir apolitiška? K.: Nu taip! Absoliučiai. Kaip-jum pasakyt?.. Matot, aš labai smarkiai negaliu rėkt už visus! Kadangi aš žinau daugiau kaip lietuvi, Juk aš esu lietuvis! Mes esame... Nu, — pasišiaušę. Mes esame visi pasišiaušę prieš represiją. Dėl ko? Ugi vien dėl to, kad pas mus gyvenimas buvo toli gražu ne rusiškas! Tai šitai turi didelę reikšmę. Mes buvome vergais, bet mes niekad nesuklupome! Rusai, kaip toki, — o ju, labai gaila, yra didelė dalis imtai yra mažutis lašelis baltosios jūroje. Iš tikrųjų, kaip jau minėjote "Gulago salyną", arba Aleksandrą Solženicina, kuris taip tvirta ranka skambtelėjo didžiulį varpa...

Kor.: Tai mes bijom to menko skaičiaus? K.: To menko skaičiaus aš nežinau ar reikia bijoti... Taip, JAV-ese, kur žmogus gali pasisakyti net prieš savo prezidentą ir už tai neatsisėsti nė į Tren-

Kor.: Tai palauk, Simai. Kaip čia suprasti? Ar pats siūlai karą? K.: Karo aš nesuila. Jokiū būdu! Bet aš siūlau, kad nesikišimo politika, kuri reikalinga Gromyku — kad visa tai būtų suplešyta, o Suvienytų nacijų organizacija būtų pravėdinta, ir galų gale amerikiečiai prabilų taip, kaip yra iš tiesų! Tai yra — gyventi ne mele!

Kor.: Siūlai kalbėt, netylėt. K.: Taip! Apsaugok, Dieve, raketas! Apsaugok, Dieve, bombonešius!.. Aš to nenoriu! Aš būčiau nieksas, jeigu aš tai sakčiau! Dabar atėjo laikas kovoti plunksna!

Kor.: Tvarkoj. Mes čia buvom pradėję kalbėti apie rusų tautos santykį su režimu. Reikia, kiek rusų tautos istoriją ir jų charakteriai šiam dalykui būna sudėtingas, melas, veid-

Kor.: Tvarkoj. Mes čia buvom pradėję kalbėti apie rusų tautos santykį su režimu. Reikia, kiek rusų tautos istoriją ir jų charakteriai šiam dalykui būna sudėtingas, melas, veid-

Kor.: Tvarkoj. Mes čia buvom pradėję kalbėti apie rusų tautos santykį su režimu. Reikia, kiek rusų tautos istoriją ir jų charakteriai šiam dalykui būna sudėtingas, melas, veid-

Aleksandras Marchulionis Duona ir Zuvis (bronzos)

nežmonišku gyvenimu, kuri jiems užkrovė carai nuo vos atmenamų laikų. Mes matome Joną Ziaurų, mes matome Petrą Didįjį, mes matome Katerinas, Elizabetas, mes matome Nikolajus ir, galų gale, atsiritam iki 17-ju metų, ir dabar jau turime 75-tuosius metus — gražumėlis tas pats, vergija ta pati, ir auklėjimas rusų, kaip individo, liko tas pats! Žinoma, elektra yra, be abejo, yra dabar jau ir transportas ir šis tas, bet auklėjimas savo pašakniuose yra vergiškas auklėjimas. Žiūrėkite, kaip mus auklėja! Juk aš esu lietuvis. Pas mus mokyklose 1940 buvo primta vien tikiai tokie etalonai, kurie reikalingi Kremliaus. Tai yra, rusiškieji etalonai. Gal būt, aš įžeidžiu rusus. Nes toli

mainystė ir, galų gale, turime tai, nuo ko šiandien pasaulyje liepsnos, kraujas, dantų griežimas! Kor.: O kaip mes galėtume padėti? K.: Padėti... Nukrypikme vėlek į Aleksandrą Solženicina. Aleksandras Solženicinas sako taip: "Gyventi ne mele!" Gyventi ne mele... Reikia, aš nematau, kad Vakarų pasaulyje žmonės, ypač aukštieji pareigūnai, tiki tuo, ką sako Kremlius. Yra gi iškelti akštėn šlykštūs, pasakyčiau šlykščiausi, dokumentai, kokie bebūvo bet kada pasirašyti, tai Ribentropo ir Molotovo. Apie tai žinoma. Dėl ko tuomet nelindyti, remiantis tuo originalu, remiantis šimtais

vaizduokim, kad rusų kariuomenė, dėl vienu ar kitu priežasčių, turėtų pasitraukti iš Lietuvos, ir žinotume, kad ji negalėtų lengvai grįžti. Kas atsitiktų su ta totalitarine sistema Lietuvoje? K.: Vai Dieve mano! Baigta! Moment! Kor.: Bet Rusijoje laikosi! O laiko rusų tauta, atrodo, ne lieptuviu, ne ukrainiečių, net, tur būt, ne Kaukazo ir ne musulmonų tenai iš centrinės Azijos. Ant ko nors gi stovi! K.: Nu taip... Skaudu yra... Tur būt, aš įžeisiu ir Sacharovą, ir Solženicina, ir kitus disidentus, taurius rusų tautos atstovus, bet vis tikrai rusų tauta — tai jau minėjom anksčiau — jina! yra deformuota iki tiek, kad ją gydyti taip pat reikalinga ne dešimties, penkiasdešimties metų, o gydyti reikia ištisų amžių! O tu amžių, kaip matote, vis nér ir nér. Gydyti, reikia, reikalinga duoti laisvę. Jeigu iš mūsų pasitrauktų, aš nežinau, kokia pas mus būtų vyriausybė, bet komunistinė vyriausybė — jina! kapituluotų. Kadangi ką parodė komunistai — nu, nuo to, žinote, pašiurpsta kūnas. Jiems tiktai, žinoma, nereikėtų atsidėkoti tuo, ką jie mums paruošė, ir dėl ko mes išvažiavome vieni į Sibirą, kiti vos, vos išėšėm gyvenybę į Vakarų.

Kor.: Šitą gal reikėtų pakartoti. Jūs esat, reikia, prieš bet kokius kerštus. K.: Prieš! Antraip, mes būsim tokie pat, o gal būt, iš savo šių dienų moralės aukštumų mes nukristume į tą keršto bedugnę, kurios išdava yra broližudybė. O nuo broližudybės apsaugok, Dieve!

Kor.: Reikia, Jūs galvojat, kad keršto negali būti nei saviems, nei rusams. K.: Nei saviems, nei svetimiams! Jeigu... Jeigu įvyktų taip — Dievas duotų, kad mes atgautume savo laisvę — mes turime tiems partijos darbuotojams ir tiems saugumiečiams duoti duoną. Bet ne kalėjimą ir, apsaugok, Dieve, ne kapą!

Kor.: Labai gražiai tai pasakėt, Simai. Bet dabar — Jūsų nuomone, ar yra Lietuvoje tam pavojaus? Reikia, Jūs čia kalbėjęt už save, bet jei tos sąlygos susidarytų, ir Lietuva galėtų tvarkytis savarankiškai — kiek pavojaus, kad tas užtventtas pyktis išsiveržtų kerštu? K.: Matote, tam reikia paruošti žmones. Aš esu sutikęs ir ten, ir čia — reikia prisipažinti ir būti teisingam — ir čia yra žmonių, kurie sako, kad vis dėlto padaryta blogai, ir už blogą — blogu. Bet tokių žmonių yra

Kor.: Labai gražiai tai pasakėt, Simai. Bet dabar — Jūsų nuomone, ar yra Lietuvoje tam pavojaus? Reikia, Jūs čia kalbėjęt už save, bet jei tos sąlygos susidarytų, ir Lietuva galėtų tvarkytis savarankiškai — kiek pavojaus, kad tas užtventtas pyktis išsiveržtų kerštu? K.: Matote, tam reikia paruošti žmones. Aš esu sutikęs ir ten, ir čia — reikia prisipažinti ir būti teisingam — ir čia yra žmonių, kurie sako, kad vis dėlto padaryta blogai, ir už blogą — blogu. Bet tokių žmonių yra

Kor.: Labai gražiai tai pasakėt, Simai. Bet dabar — Jūsų nuomone, ar yra Lietuvoje tam pavojaus? Reikia, Jūs čia kalbėjęt už save, bet jei tos sąlygos susidarytų, ir Lietuva galėtų tvarkytis savarankiškai — kiek pavojaus, kad tas užtventtas pyktis išsiveržtų kerštu? K.: Matote, tam reikia paruošti žmones. Aš esu sutikęs ir ten, ir čia — reikia prisipažinti ir būti teisingam — ir čia yra žmonių, kurie sako, kad vis dėlto padaryta blogai, ir už blogą — blogu. Bet tokių žmonių yra

Kor.: Labai gražiai tai pasakėt, Simai. Bet dabar — Jūsų nuomone, ar yra Lietuvoje tam pavojaus? Reikia, Jūs čia kalbėjęt už save, bet jei tos sąlygos susidarytų, ir Lietuva galėtų tvarkytis savarankiškai — kiek pavojaus, kad tas užtventtas pyktis išsiveržtų kerštu? K.: Matote, tam reikia paruošti žmones. Aš esu sutikęs ir ten, ir čia — reikia prisipažinti ir būti teisingam — ir čia yra žmonių, kurie sako, kad vis dėlto padaryta blogai, ir už blogą — blogu. Bet tokių žmonių yra

Kor.: Labai gražiai tai pasakėt, Simai. Bet dabar — Jūsų nuomone, ar yra Lietuvoje tam pavojaus? Reikia, Jūs čia kalbėjęt už save, bet jei tos sąlygos susidarytų, ir Lietuva galėtų tvarkytis savarankiškai — kiek pavojaus, kad tas užtventtas pyktis išsiveržtų kerštu? K.: Matote, tam reikia paruošti žmones. Aš esu sutikęs ir ten, ir čia — reikia prisipažinti ir būti teisingam — ir čia yra žmonių, kurie sako, kad vis dėlto padaryta blogai, ir už blogą — blogu. Bet tokių žmonių yra

Dievui dėkui, maža. Ir, man atrodo, kad jų nebūtų nė vieno, reikia tinkamai ir ugdyti žmogaus sąmonę. Kad užtenka skriaudų, užtenka kraujo galų gale. Atleist reikia. Nes atleisti yra dieviška. Reikia, kad ne vienas žmogus nepakeltų ginklo nei prieš savo brolių, seserį, nei prieš svetimtauti, kuris likty Lietuvos ribose. Reikia tai išugdyti taip sąžiningai ir dorai, kad, kuomet mes turėsime savo rankose valdžią, netaptume žvėrimis. Tai reikalinga tvirtai, tvirtai įsisąmoninti! Ir tam reikia ruošti žmones. Jeigu jų yra — jų, žinoma, yr, kaip minėjau, labai nedaug — reikia

juosius atitinkamai paruošti, kad vis dėlto suprastų ir kad tai priimtų kaip šventą būtinybę. Ne kaip kokią įtaigą, kurią gali... Nu, žinote, Truputį pūstels vėjelis, ir ta įtaiga prapuls. Sąžinė užges, ir įsai ims šautuvą. Bet kad įsai pats suvoktų, kad taip daryti negalima! Kad nebus galo kraujo praliejimui. Kur kraujo praliejimas, ten kerštas! Vienas kerštas ves į kitą, ir taip nesibaigs sąskaitų suvedinėjimas. Okupantas to tik ir tetrokšta, kad mes žudytume vieni kitus. Ką darė Peterburgas 1831 ir 1863 m. Lietuvoje, Lenkijoje, Ukrainoje? (Nukelta į 4 psl.)

Tel. PR 8-3229 DR. ANNA BALIUNAS 2858 West 63rd Street AKIŲ, AUSŲ, NOSIES IR GERKLĖS LIGOS Valandos pagal susitarimą

DR. K. G. BALUKAS Akuserija ir moterų ligos Ginekologinė Chirurgija 6449 So. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel LU 5-6446 8007 W. 83 Pl., Justice, Ill. 599-0500

DR. VL. BLAŽYS PLAGIŲ IR VIDAUS LIGOS 2801 West 63rd Street Kampas 08-0108 ir California Val.: pirmad., antrad. ir ketvirtad. 6 iki 7:30 val. vakarų. Seštad. nuo 2 iki 3:30 val. Pagal susitarimą. Ofiso tel. 476-4042 Rezid. tel. Waltham 5-3045

DR. PETER T. BRAZIS GYDYTOJAS IR CHIRURGAS 2434 West 71st Street Val. pirm., ketv. 1 iki 7 popiet. antrad., penkt. 1-5, treč. ir šešt. tik susitarus

DR. EDMUND E. CIARA OPTOMETRISTAS 2709 West 51st Street TEL. GR 6-2400 Val.: pagal susitarimą: pirmad. ir ketv. 1-4 ir 7-9; antrad. ir penktad. 10-4, šeštad. 10-3 val.

DR. E. DECKYS GYDYTOJA IR CHIRURG Specialybė — Nervų ir Emocinės Ligos CRAWFORD MEDICAL BUILDING 6449 So. Pulaski Road Valandos pagal susitarimą

DR. W. M. EISIN-EISINAS AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS GINEKOLOGINE CHIRURGIJA 6132 So. Kedzie Ave., WA 5-2670 Valandos pagal susitarimą. Jei neatsiliepia, skambinti MI 2-0001.

DR. A. B. GLEVECKAS GYDYTOJAS IR CHIRURGAS Specialybė Akų Ligos 3907 West 103rd Street Valandos pagal susitarimą

DR. JANINA JAKŠEVIČIUS JOKŠA VAIKU LIGOS 2656 West 63rd Street Pirmad., antrad., ketvirtad., ir penkt. nuo 12 iki 3 val. ir nuo 5 iki 8 val. vak., šeštad. nuo 1 iki 4 val.

DR. A. JENKINS GYDYTOJAS IR CHIRURGAS 3844 West 63rd Street Valandos pagal susitarimą

DR. K. A. V. JUCAS 489-4441 — LO 1-4605 jei neatsiliepia 561-1070 ODOŠ LIGOS — CHIRURGIJA Ofisai: 2403 W. NORTH AVENUE 5214 N. Western Avenue Valandos pagal susitarimą

DR. F. V. KAUNAS GYDYTOJAS IR CHIRURGAS 1407 So. 49th Court, Cicero Val. kasdien 10-12 ir 4-7. Trečiad. ir šeštad. tik susitarus.

DR. TERESĖ KAZLAUSKAS VAIKU LIGŲ SPECIALISTE 9755 W. 143 Street Orland Park, Ill. 60462 Tel. 349-0887 Valandos pagal susitarimą

DR. P. KISIELIUS GYDYTOJAS IR CHIRURGAS 1443 So. 50th Avenue, Cicero Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak. Išskyrus trečiadienius Šeštadieniais 12 ir 4 val. popiet.

DR. WALTER J. KIRSTUK (Lietuvis gydytojas) 3925 West 59th Street Val.: pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 12-4 val. p. p. 6-8 val. vak. Seštad. 12-2 val. p. p. trečiad. uždaryta.

DR. IRENA KURAS GYDYTOJA IR CHIRURGĖ RĖDKIŲ IR VAIKU LIGOS SPECIALISTE MEDICAL BUILDING 7156 South Western Avenue Valandos: Kasdien nuo 10 val. ryt. iki 1 val. popiet. Ofiso telefon. RE 7-1168 Rezid. telefon. 239-2919.

DR. J. MESKAUSKAS GYDYTOJAS IR CHIRURGAS Specialybė vidaus ligos 2454 West 71st Street (71-08 ir Campbell Ave., kampas) Val.: pirmad., antrad., ketv. ir penkt. Nuo 3 iki 7 val. p. p. Tik susitarus

DR. ROMAS PETKUS AKIŲ LIGOS — CHIRURGIJA Ofisai: 111 N. WABASH AVE. 4200 N. CENTRAL AVE. Valandos pagal susitarimą

DR. FRANK PLECKAS OPTOMETRISTAS (Kalba lietuviškai) 2618 W. 71st St. — Tel. 737-5149 Tikrina akis. Pritaiko akinius ir "contact lenses" Val. pagal susitarimą. Uždaryta treč.

DR. LEONAS SEIBUTIS INKSTŲ, POSLES IR PROSTATOS CHIRURGIJA 2656 W. 63rd Street Val. antrad. nuo 1-4 popiet ir ketv. nuo 5-7 vakarė

DR. J. J. SIMONAITIS GYDYTOJAS IR CHIRURGAS Adresas: 4255 W. 63rd Street Ofiso tel. RE 5-4410 Rezid. GR 6-0617

DR. VYT. TAURAS GYDYTOJAS IR CHIRURGAS Bendra praktika ir moterų ligos Ofisai ir rez. 2652 W. 59th St. Tel. P. Prospect 8-1223. Ofiso val.: Pirm., antr., treč. ir penkt. nuo 2 iki 4 val. ir nuo 6 iki 8 v. v. Seštad. 2-4 val. popiet ir kitu laiku pagal susitarimą.

DR. V. TUMASONIS CHIRURGAS 2454 West 71st Street Val.: pirm., antrad., ketv. ir penktad. 2-5 ir 6-7 — Iš anksto susitarus

DR. F. C. WINSKUNAS GYDYTOJAS IR CHIRURGAS 3107 West 71st Street Valandos: 1-6 val. popiet. Treč. ir šeštad., pagal susitarimą

DR. PETRAS ZLIOBA GYDYTOJAS IR CHIRURGAS 6234 S. Narragansett Avenue Val.: pirm., antr., ketv. 2-5 ir 6-8, penktad. 2-5, šeštad. pagal susitarimą

Perskaite "Draugą", duokite jį kiliems.

Tai vyras didžiųjų darbų ir rūpesčių

(Atkelta iš 1 psl.)

labiau ėmė kabinėtis prie vyskupo dėl blaivybės brolių ir galop visai uždraudė jas skelbti, kaip slepiančias savyje revoliucijos daigus. Garsusis lietuvių korikas generalgubernatorius Muravjovas parašė 1863 m. Valančiui, kad brolių platinimas būtų sustabdytas, ir dar nustatė baumę: kas bus sugautas platinant blaivybės brolijas, pirmu kartu bus nubaustas 100 rublių, antru kartu 200 rublių ir, be to dar, atiduotas karo teismui. 1864 metų gegužės mėnesio 15 dieną vyskupas įsakė kunigams nebedaryti brolių sąrašų.

Taip rusų valdžia užgniauzė vieną iš įdomiausių ir nepaprastiausių žygių lietuvių tautos istorijoje. Šis Valančiaus darbas buvo plačiai išgarsėjęs ir už jo vyskupijos sienų. Net kai kurie rusų dvasiškiai buvo mėginę sekėti jo blaivybės brolių pavyzdžiu.

Sen ten Lietuvoje žmonės ilgesnį laiką likosi blaivininkais. 1867 m. Salantų parapija dar nebuvo atitrūkusi nuo blaivybės: ten žmonės per vestuves, krikštynas, šermenis negėrė degtinės ir nelaikė jos savo namuose. Betgi kitose vietose ištroškios avys puolėsi prie degtinės šaltinio. Prieš mirtį, matydamas sugriuvus tokias didžias gražias pastangas, Valančius su liūdesiu rašė, kad paskui butelį nusekė ne tik senesnieji, bet ir „jaunuomenė, matydama tėvus geriant, pradėjo ragauti arieklą“. Iš Zėmaitės raštų vėliau matome, kaip girtavimas vėl išgalėjo: žmonės nusilakdavo ne tik per vestuves, krikštynas, prekymečius, bet ir per laidotuves.

Jeigu ne rusų valdžia, vyskupas Valančius savo blaivybės akcija tikrai būtų žymiai pakėlęs visą kultūrinį, dorovinį ir ekonominį žemaičių gyvenimą. Nors šis žygis buvo greitai sunaikintas, visi Valančiaus pasiekti blaivybės laimėjimai stato jį tarp pirmiausių vadų ir net daro jį savotiška retenybe: juk jis vienas beveik pilnai įvykdė tai, ko taip daug veltui siekė prieš jį ir po jo!

Mokydamas žmones skaityti ir vesdamas juos blaivybės keliais, vysk. Valančius tuoj pamatė, kad anie maža teturi gerų knygų.

Zemaičių ganytojas ilgai gal-

vos nelaužė, kas šią spragą užpildys: jis pats! Valančius gerai pažino savo kraštą, puikiai mokėjo liaudies kalbą ir numanė žmonių opiausius reikalus.

Jau bemaž penkiasdešimt metų turėdamas, Valančius įeina į lietuvių literatūrą.

Pirmiausiai jis rašė religinio turinio veikalus. Tos knygos buvo plačiai paskleidžiamos. „Žyvatų Jėzaus Kristaus“ buvo išspausdinta 45,000 egzempliorių, „Apie brostą blaivystės“ 40,000, „Istorijos naujojo Sandoro“ 40,000. Kitų Valančiaus raštų buvo spausdinama mažiau. Nėra ko stebėtis, kad dešimtmetyje prieš spaudos uždraudimą (1864 m.) Lietuvoje spaudinių skaičius pakilo. 1844-1853 metų tarpe buvo išleista 121 lietuviška knyga, o per sekantį dešimtmetį —

267, arba daugiau negu dvigubai.

Iš po Valančiaus plunksnos yra išėję apie 40 knygų, verstinių iš originalių.

Rusų valdžia, uždarius Valančiaus parapiškas mokyklas, sunaikino jo blaivybės darbą, pasiūkio ir prieš lietuviškąjį raštą. Bet vyskupas Valančius nepasidavė. Kai 1864 metais rusai uždraudė knygas lietuviškomis rašydėm, Zėmaičių ganytojas rado išeitį: jis suorganizavo lietuviškų raštų spausdinimą Prūsijoje, lygiai ir jų gabenimą bei platinimą Lietuvoje. Tuo būdu pirmasis mūsų knygnešys buvo Valančius. Jis pirminis pradėjo tą ilgą ir atkaklią spaudos kovą, kuri užtruko keturiasdešimt metų ir kuriai lygios nebuvo pasaulio istorijoje.

Vyskupas šiam veikimui nesigailėjo savo energijos, plunksnos ir išteklių. Turimomis žiniomis, slapta spaudai jis yra išleidęs apie 25,000 rublių savo pinigų.

Šalia suminėtos veiklos, Valančius niekad nepamiršo savo tiesioginių vyskupo pareigų. Jis uoliai rūpinosi savo avelių sielos reikalais, lankė parapijas, žiūrėjo bažnyčių statymo. Per vieną tokių lankymų parapijoje Valančiui gėles po kojų barstė viena mergaitė, kuri vėliau, jau sulaukusi senyvo amžiaus, taip pat išliko lietuvių tautos istorijoje: ji buvo mūsų garsioji rašytoja Zėmaitė.

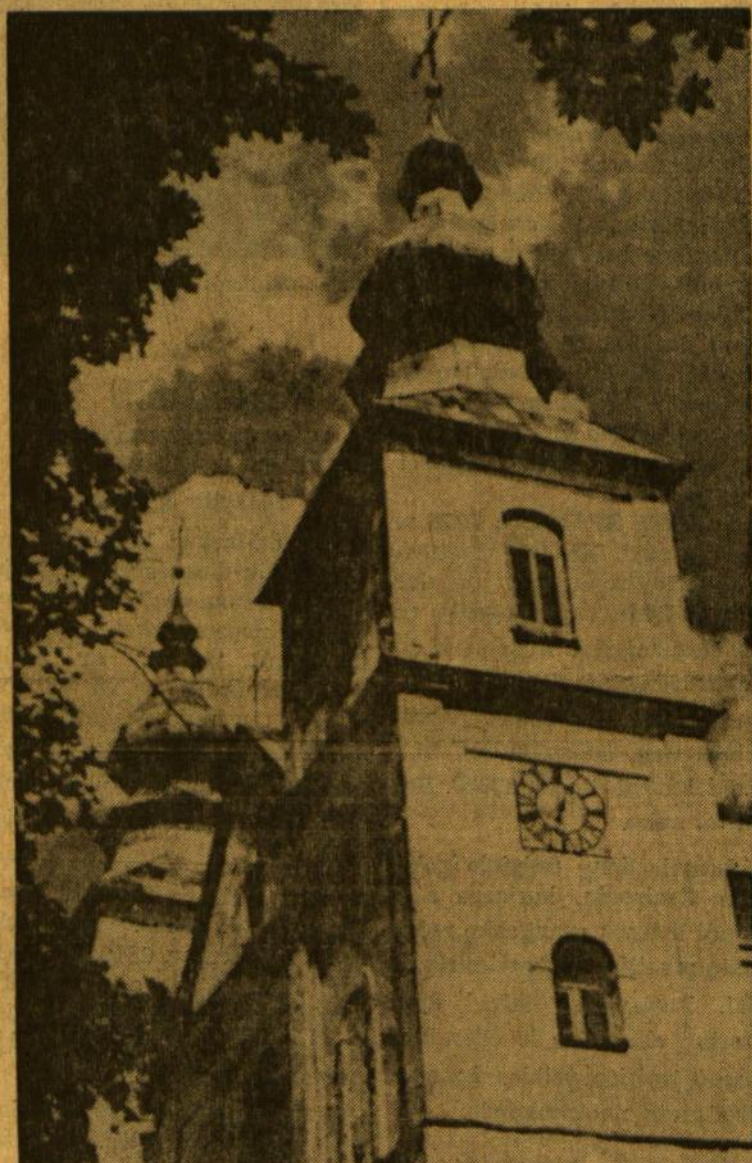
Tuo tarpu rusai neišleido jo iš akių. Jie žinojo vyskupo įtaką liaudžiai, jo energiją ir veiklą, buvo skaitę tokius jo žodžius: „Katalikai, Nesiartinkite nė prie vieno maskolio, nebuvokite pas juos, nei gerkite, nei valgykite drauge“. Arba kitoje vietoje: „Kaip įmanydami, saugokite savo vaikus nuo maskolių mokyklų... Nors slapta, mokykite savo vaikus lietuviško rašto iš senų jūsų knygų“.

Gera proga rusams priskabinti prie Valančiaus buvo po 1863 metų sukilimo. Sukilimui nepasisekė, Caro vyriausybė siūstėdama baudė ir kunigus. Tik iš vienos Zėmaičių vyskupystės jų nukentėjo 106 arba šeštoji dalis. Daugiausia buvo ištremti į Sibirą, tarp jų ir artimas Valančiaus bendradarbis, seminarijos rektorius J. Dovydaitis, vienas iš uoliausių blaivybės apaštalu. Buvo ištremtas ir Vilniaus vyskupas Krasinskis. Pats Valančius gavo kelis sykius važinėti pas Muravjovą ir jau rengėsi „Kaip varna rudenį lėkti už marių“, jo paties žodžiais tariant. Tačiau jis išliko neištremtas, bet iš Varnių 1864 m. buvo perkeltas į Kauną, kad rusams jį būtų lengviau sekti.

Iš Kauno jisai jau visą amžių neišvažiavo parapijų lankyti: rusai jam neleido. Žmonės tada ėmė būriais važiuoti į Kauną įvairiais tikybiniais reikalais, ypač gauti Sutvirtinimo sakramento. Atvykdavo katalikų net nuo Minsko ir Polocko, nes jų vyskupas buvo ištremtas.

Net ir privatiniais reikalais Valančius negaudavo leidimo palik-

(Nukelta iš 4 psl.)

Varnių mūrinė bažnyčia, buvusioji Zėmaičių vyskupijos katedra. Čia savo veiklą pradėjo vyskupas Motiejus Valančius.

Venancijus Ališas

IS NESPAUSDINTO KŪRYBINIO PALIKIMO

KŪRYBOS VALANDA

Ak, tos užmaršties ir svaigimo minutės! Jūs šito, deja, nesuprasit. Jei saulės, nei žemės, nei nieko nebūtų — Nebus mano dienos beprasmiškos.

Kaip Dievas žvelgi nuo paaukštinto sosto, Po kojų, kas menka, pamylėjęs, O niekeno bruozų skaisčiau nepaglosto Saulėteklių žaros aukštinės.

Taip noris tada išbučiuot visus žmones, Sau nieko už meilę neprašius; Maitinti mintim ir širdim milijonus Skaidriausios kūrybos mirazuos.

Paimti pasaulį, nei kūdikį mažą, Paimti jį platų ant rankų Ir neštį gyvenimą — didį ir gražų, — Kur meilės žaltiniai nesenkai!

NAUJA DIENA

Aš sėstelsiu tūnai pas gilų srovę Ir vėl aušrų lakštingalos susuoks. Daina — kelionės mano palydovė: Ji — motina; ji brolis; ji sesuo. Aš sėstelsiu tūnai pas gilų srovę. Daina — kelionės mano palydovė.

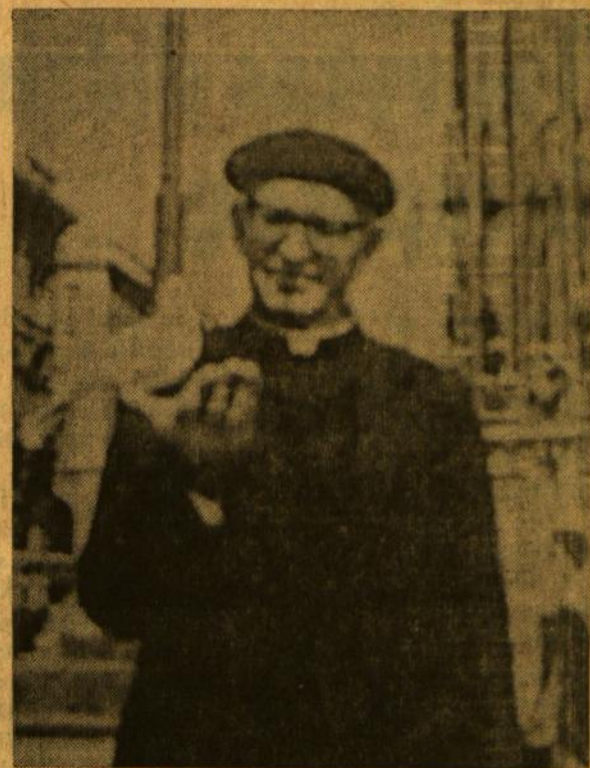
Velku aš vargą — savo ir nesavo, — Kaip vilkdavo jį protėviai-tėvai, Su dainomis, kurias man Dievas davė Ir su kančia, kurią man tu davėi. Velku aš vargą — savo ir nesavo, Su dainomis, kurias man Dievas davė.

Vienišas gandra pievose be krašto, O koja jo po balta krūtine. Taip mąsto jis ir mąsto jis, ir mąsto Ir vis giliau skandinas sapne. Vienišas gandra pievose be krašto Taip mąsto jis ir mąsto jis, ir mąsto.

Ar neša jį atsiminimo sriautas, Poplukes smėlio degandžia upe, Į ten, kur amžių lobis kruopščiai krautas Ties Piramidžių tylinčia grupe? Ar neša jį atsiminimo sriautas Į ten, kur amžių lobis kruopščiai krautas?

Ar grįžta ilgėsi į gimtą lizdą Kleve medinių prilankyt namų? Apsukti platų ratą — paskui kristi Iš mėlynųjų saulės aukštumų? Ar grįžta ilgėsi į gimtą lizdą Apsukti platų ratą — paskui kristi?

Pro liūtis ir pro žiežulingus vėjus Ir vėl linksmai kalėnimai kvatos. Nauja diena šypsisis praregėjus

Poetas Venancijus Ališas (prel. Aleksandras Arminas) miręs š. m. birželio 6 d. Sao Paulo mieste, Brazilijoje. Buvo gimęs 1908 m. Lietuvoje. Kunigu įšventintas 1931 metais. Netrukus po to išvyko Brazilijon ir ten ligi mirties darbavosi lietuvių ir brazilų tarpe. Pirmoji jo poezijos knyga „Sao Bento varpal“ išleista Lietuvoje 1939 m. Brazilijoje išėjo dar du eilėraščių rinkiniai: „Pietų Kryžius“ (1948 m.) ir „Cascata cristalina“ (1953 m.). Klasikinės formos jo eilėraščiuose tėvynės nostalgija labai savitai pinasi su atogrąžų krašto egzotika. Paliko pluoštą dar niekur nepausedintos kūrybos, kurios trejetą eilėraščių patelkiame čia ir mūsų skaitytojams.

Be vakaro, be galo — muolatos. Pro liūtis ir pro žiežulingus vėjus Nauja diena šypsisis praregėjus.

BITELE

Aplūpusios auksu kojytės, Plūžė stikliniai žvynai. Sunku tikro kelio laikytis: Aplūpusios auksu kojytės, Akis plaka vėjų sparnai.

Dūzgena linksma ir apsalus Gėlių geltonuoju krauju. Kelionės dar tolimas galas. Dūzgena linksma ir apsalus Tai laime: ir savo ir — jų.

Troškimas širdy vienut vienas Ir toks, kaip nektaras, saldus. Pasils ant sverdinčios pienės. Troškimas širdy vienut vienas: Į ten, kur svajonių medus!

Parnešti tą saldžiąją našta Per ilgus laukų arimus. Nors jėgos menkėdamas mažta, — Parnešti tą saldžiąją našta, Parnešti greičiau į namus!

Vasarvietės giesmė

AIOYZAS BARONAS

Jaunas kompozitorius Leonas Liepinis atvyko trim dienom į vasarvietę. Jis džiaugėsi, kad gali tris dienas ištrūkti nuo motinos, kuri savo mielu įkyrumu jį tiesiog kankindavo, džiaugėsi ištrūkęs nuo tėvo, amžinai perskaitančio visus lietuviškus ir angliškus laikraščius ir nuolat svarstančio pasaulio politinę padėtį.

Liepinis dabar vienas šioje mažoje vasarvietėje. Jis sėdi mažoje svetainėje ant ežero kranto, tikriau beveik ant paties ežero, ir kai praplaukia motorinė valtis, girdėti vandens plakimasis į cemento pamatus.

Buvo dar ankstyvas rytas, virš vandens bėgo saulė, kitame ežero krante tupėjo maži berniukai ir nepaliaujamai mėtė meškeres į vandenį. Kartais ant valų galų suspurdėdavo saulėj savo sidabriniais žvynais maža žuvytė. Kartais berniukai jas mesdavo atgal, ir šviesus, sidabrinis lankas teksteldavo į vandenį, ir maži rutulėliai užklodavo tą mažytę sidabro žuvelę, neriančią gilyn nuo šio pikto pasaulio.

Leonas klausė paukščių ryktelejimų aplink miegančiuos medžiuos ir girdėjo, kaip

tankiai, lyg cemento pneumatini laužtuvais, kala genys ir gerėjosi, pamatęs jį, vilkinti puošniais rūbais. Kartais užskrisdavo krankliai, ir ilgi jų sparnų šešėliai švystelėdavo pro didelius langus.

Svetainėje tebuvo tik keliems žmonėms sušėsti baras ir staliukas, prispaustas prie sienos, taip pat buvo krautuvėlė, į kurią atėdavo vasarotojai nusipirkti pieno, laikraščių ar vaisvandenių. Pusamžis vyras, atleisdamas pirkėjus, visiems rėsdavo ko palinkėti, bet dažniausiai vėl grįždavo prie baro ir porai žmonių paduodamas alų išardavo: — Dar viena graži diena, — arba, — štai, dar du mėnesiai vasaros.

Kompozitorius nenorėjo kalbėtis. Jis žiūrėjo į ežerą, kartais sukludavo, kai toli pasigirdavo karuselės, kviečiančios į pramogą, muzikos garsas, kai praskrisdavo helikopteris, vežąs pasižvalgyti vasarotojus, o už kelių mylių, medžių, griovių ir siaurų plentų linijų buvo miestelis, kurio šaligatviais plūdo vasarotojų sriautas. O čia, pro šitos mažos svetainės langus buvo matyti ir girdėti ankstyvos vasaros džiaugsmas, lyrišką vasarvietės giesmę.

Kompozitoriui tepatiko tik moderni muzika, bet dabar jis jautė gamtos ir vasaros džiaugsmą liejantis visoje sieloje, jis dabar girdėjo bangos suteliskavimą, kaip klasiškos muzikos tyliai perduodamą garsą. Dabar kompozitorius galvojo, kad šis vasarvietė, kad tas saulės ruožas, paukščio čirkstelėjimas, genio kalimo ritmas, ir neištroškiančios į lauką musės zirzimas, ir vandens teliskavimas yra pagaunančiai lyriškas. Liepinis jautė savo gyslose, savo širdyje skambančią ekspresyvią ir tačiau ramią muziką, vasarvietės ritmą ir jam dabar norėjosi viską užrašyti. Jis pasižymėjo keletą gaidų, vėliau galvojo viską atsiminti ir baigti namie.

Kompozitorius matė žėrinčios vidudienio jaunystės saulę, išsiliejusią pamiškėje, ežere ir laukuose, jos spindulėliai buvo melodingi, visa švytėjo ramia ir dinamiška šviesa, ir dabar Liepinis negalvojo apie modernią, sukrečiančią, išjudinančią ar išmušančią iš kasdienybės ir abejingumo muziką. Jis dabar buvo vasarvietėje ir jautė jos svaigantį ritmą.

Augmenija kvėpėjo saldžiu kvapu, jis buvo pilnas mieguistumo, o tačiau kelė gyvybingumą, debesų paklodėlis prabėgdavo, ir buvo kone jaučiamas švelnus jų šlamėjimas. Jį taip pat reikėjo įrašyti į vasarvietės giesmę, kaip ir po vėžio snapelio kyštelėjimo iš vandens maži burbuliavimai, ir vabzdžio išskėstais sparnais plevėnimai, staigiai prisiliečiančio vandens ir vėl šoktelėjančio aukštį, ir vargano gliuosnio plaukų šūravimas

mas ir tas sekundinis skaudžios tylos švilpesys. Reikėjo įrašyti ir tą gliūnais žalsvumais aptekusių medžių sunkų alsavimą bei šnabzdėjimą, kaip jie nudžiūvusiomis šakomis šaukė praėjusius metus, ir mažą bangelių atsimušinėjimą į krantą sidabro atsiminimais, ir drugio sparnų sklendimą. Jis viską sudėję į Vasarvietės giesmę.

Savininkas norėjo kalbėti. Jis padavė Liepiniui alų ir pasakė:

— Keisti žmonės. Suvažiuoja čia vasarą ir nieko nebesisaugo. Bet juk ir čia automobiliai važinėja, ir reikia laikytis judėjimo tvarkos, vasarvietėje gali išsėtis, bet važiuodamas mašina negali. Mes tai daug kartų kalbėjom ir laikraščiai rašė, bet kas čia tuos laikraščius skaito, o jei kas paskaitė, tas vėl greit užmiršta, nes čia reikia išsėtis.

Liepinis nenorėjo kalbėti, jis jautė skaidrios dienos džiaugsmą, jis bijojo būti trukdomas, jis norėjo išpausti tą jausmą taip giliai, kad jis nedingtų ir tik iš reikalo tepasakė:

— Aš į čia atvažiuoju dviračiu.

— Gerai, dar du mėnesiai vasaros, — pasakė šeimininkas atėjusiam kaimynui ir užsisiūsiui lengvo vyno stiklelį, — dar du mėnesiai vasaros.

Ežeru lekia motorlaivis. Jis ten labai triukšmingas. Liepinis dabar nekentė civilizacijos ir triukšmo, jis nenorėjo modernios muzikos, jį žavėjo vidudienio valanda, tyli ir gaivalinga. Virpėjo šiluma, ir ją buvo galima seikėti saujomis. Jeigu jam likimo skir-

ta rašyti modernią muziką, jis ją rašys, bet šion Vasarvietės giesmėn jis sudės raso sušvelninto lapo vos girdimą judesį ir lengvutį, mėlyną padūmavimą virš vandens, ir anksti mirstančio lapo kritimą, ir tylos skambėjimą ir dainą. Liepinis jautė, kad jam dainuoja žemė ir upės, krūmų ir vabzdžių šlamės, ir bangos reti dūžtelėjimai, ir staiga iššokančios žuvies švelnus plaukstelėjimas, ir lyriškas žuvėdros sparnų neregimas plevėnimai.

Kompozitorius pajuto, kad jis ilgiau nebėgali mintyse užrašinėti, jis turi skubiai vykti namo. Ten jis baigs tą giesmę, ji bus pirmasis toks kūrinys, ir jis pradžiugins nepatenkintą modernizmo motiną.

Liepinis buvo lengvai apsiirėngęs, trumpomis kelnėmis ir sportiniais baltinukais. Jis jautėsi jaunai, jis tikrai buvo jaunas, ir pakiliai jaunas. Saulėje prie medžio stovėjęs dviratis buvo labai įkaitęs, rankas degino vairsas. Truputį paėjęs asfalto žvyruotu pakraščiu, Liepinis užsėdo ir stipriai mindamas didino greitį. Jis tebejautė jausmų antplūdį.

Staiga stabdomos automašinos stabdžių ir ratų žvegiesys. Iš siauro kelituko į plentą įsuko blizgantis, juodas automobilis, ir kompozitorius perlėkė dviračio priekinį ratą ir, skriedamas lanku, trenkė vienaplauke galva į mašinos viršutinį rėmą. Neatgavęs sąmonės, po poros dienų jis mirė, nepabėgęs nuo savo modernaus kompozitoriaus likimo. Lyriškos ir svaigingos Vasarvietės giesmės pabaiga buvo šurpių gaidų — plieno ir žmogaus susidūrimo žveginimas.

Tai vyras didžiųjų darbų ir rūpesčių

(Atkelta iš 3 psl.)

ti Kauną. Taip ir negalėjo vasarą išvažiuoti į Varnius, ar Palngą. Tik kai 1874 m. sunkiau susirgo, jis buvo išleistas užsienin gydysis.

Visą tą laiką Valančius turėjo daug rūpesčių, gindamas savo žmones ir kunigus nuo rusų priekabių ir spaudimo. Būdamas apskrus diplomatas, gerai pažindamas biurokratus, jis dažnai mokėdavo laimėti ar išsisukti iš rusų užmačių.

Jau senas jis buvo, bet vis nesilovė rašęs. 1872 metais jis davė "Antano Treinininko pasakojimus", o kitais metais parengė net tris knygas. Bet jo dienos nebuvo lengvos, nes jo darbus valdžia visai varžė ir turėjo pasitenkinimo, matydama jį silpnėjant. Gubernatorių pranešime carui rašė apie Valančių: "esą, pirma pavojingas ir galingas, dabar jau senesnis ir susilpnėjęs, gali būti laikomas nekenksmingu."

Taip netiesioginiu keliu rusų valdininkas carui pripažino Valančiaus galybę ir nuveiktus darbus, lygiai kaip ir didelį jo veiklumą.

Vis dėlto ir senatvė Valančiaus dvasia buvo budri, gyva, drąsi ir sąmojinga. "Antano Treinininko pasakojimuose", jau pasenusio vyskupo rašytuose, randame kai kurias iš linksmiausių jo kūrybos vietų.

Vysk. Motiejus Valančius mirė 1875 metais. Jo kūnas šiandien gulį Kauno bazilikos rūsyje.

3. Valančiaus raštai

Vyskupas Motiejus Valančius yra gal vienas įtakingiausių mūsų rašytojų liaudies tarpe. Vargiai kieno raštai buvo taip skaitomi, kaip jo knygos. Kada kitų autorių veikalai gulėdavo kartais net neišpaustyti kaimiečio troboje, jo "Vaikų knygelė" ar "Palangos Juzė" buvo apdriškę, taukuotais lapais nuo ilgo skaitymo ir vartymo. Jis pats numanė savo raštų populiarumą ir spausdino jų daug. Savo užrašuose jis pastebi apie "Vaikų knygelę": "Ta knygelė vaikams labai patiko".

Jo veikalus galima suskirstyti į tikiybinius, istorinius ir grožinės literatūros. Esama taip pat šiek tiek politinio pobūdžio raštų, kuriuose duoda nurodymų ar kaip elgtis su rusais, ar kaip plintinti blaivybę. Yra rinkęs ir kiek tautosakos.

Kai kurie jo tikiybinių raštai

yra labai branginami literatūros istorikų, nes pasižymi gražiu stiliumi ir puikia kalba. Pirmoje vietoje čia statytini jo "Gyvenimai šventųjų Dievo". Valančius tuos gyvenimus rašė vaizdžiai ir prižarstė juose liaudies posakių. Kai kur visai pritaiko pasakų stiliumi arba leidžia savo šventiesiems kalbėtis, kaip tikriems žemaičiams. Štai viena ištraukėlė: "Tarp kitų atėjęs prie šv. Jurgio Glicerijus, plikas labai artojas, ir sako: — Meldžiamasis Jurgeli, gelbėk mane! Vieną jautelį teturėjau ir tas padvėšė. Dabar neturiu nei kuo bearti nei kuo kita pirkti".

Tokių stilium Valančius rašė apie savo šventuosius, tur būt, dėl to, kad jo skaitytojams būtų prieinamas artimas, savas. Ant raštų vertus, jau pačioje jo prigimtyje glūdėjo savybė pasisakyti aiškiai ir vaizdžiai. "Zemaičių vyskupystė", Valančiaus knyga iš istorijos srities, nėra nustojusi vertės ligi mūsų dienų. Joje randame daug žinių apie praeities gyvenimą, žmones ir papročius. Ir čia autorius kalba tuo savo tiesiu ir gyvu žodžiu, kuris charakteringas visiems jo raštams.

Grožinei literatūrai Valančius paliko keturis veikalus: "Vaikų knygelė", "Paaugusių žmonių knygelė", "Palangos Juzė" ir "Antano Treinininko pasakojimus".

Jas rašydamas, jis neturėjo meninių tikslų. Jam daugiau rūpėjo gyvais gyvenimo pavyzdžiais žmones, pamokyti, išpėti, doran kelti užvesti, duoti jiems lėktūros. Bet to, kitar jam knietė jo gražia forma atžymėti žmonių papročius, įvairius jų apyvokos savybes. Šiam tikslui jis paskyrė "Palangos Juzė" ir apšėliai vietos užleido kituose grožiniuose veikaluose.

Kaip ten bebūtų su tomis Valančiaus didaktinėmis mintimis, jis iš savo prigimties turėjo nenustepiamą pasakotojo ir stilisto dovaną: visa tai prasimuša, tiek religiniuose raštuose, tiek istorijoje, tiek ir pamokluose. Čia ar ten, jis yra vaizdas, stiprus ir puikiai sugebąs pabrėžti tinkamiausią žodį. Šiuo atžvilgiu jisai yra nepamainomas. Retas kuris lietuvių rašytojas moka taip ryškiai pritaikyti žodį, išrinkti tokias gyvus palyginimus, arba paskius tiesiog traukte ištraukti iš spalvingiausio liaudies leksikono.

Tad Valančius yra vienas iš taikliausių mūsų stilistų, kalbos meistrų. Jis nėra stilistas ta imant-

ria modernia, per daug samoniniga prasme, bet vargiai kuris gali šalia jo atsistoti sakinio natūralumu, tikslumu ir spalvingumu. Iš didelio savo žodyno visur jis moka ištraukti patį tinkamiausią ir tiesiausią žodį savo minčiai. Užtai nėra ko stebėtis, kad Valančiaus raštai yra vienas iš tų gilių šaltinių šios dienos lietuvių kalbininkams.

Būdamas drąsaus ir veiklaus būdo, Valančius tos energijos inėšė ir savo apsakymus: jie yra perduodami tiesmukai, iš peties, be jokių vingių. Ką jis nori pasakyti, eina prie savo tikslo trumpiausiu ir aiškiausiu keliu. Be šio aiškumo ir minties bei vaizdo blaivumo, bene charakteringiausias bruožas jo apsakymams, o dažnai ir kitiems raštams, yra humoras. Jis tiesiog neiškenčia neįsėšęs juoko, net ir i rimtus dalykus. Jo siela yra giedri, linksma ir veikli: to gėdumo ir juoko jis nesūlykštiti nė skaitytojui.

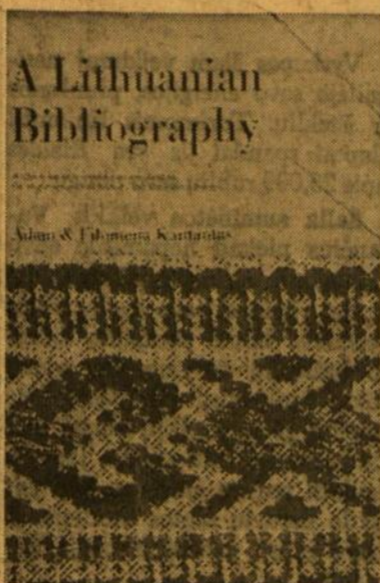
Kaip realistas, Valančius savo grožinėje literatūroje nepramanė nebūtų dalykų. Teisybė, vietomis jis ima temų iš tų amžinai keliaujančių, universalių atsitikimų, kurie eina iš krašto į kraštą. Vienur kitur tiesiog pastebime perdirtą pasakėčią. Bet didžioji Valančiaus grožinės literatūros dalis yra gryniausias ano meto lietuviškosios tikrovės audinys, paveikslas ir dokumentas. Tai žinių rinkinys, kaip gyvenimo, linkminosi, buvo apgaudinėjami, kokius prietarus turėjo, kaip redėsi ir kaip kalbėjosi žemaičiai pereitai amžiaus vidury. Ne visa praeities tikrovė Valančių paliečia, bet iš ano amžiaus buities aruodo jis muks žeria gausia saują. Tiesa, tiek susidomėjęs gyvenamomis aplinkybėmis lietuvių vidaus, jo sielos jis beveik neliečia. Prieš jį lietuviu sielon giliau buvo pažvelgęs Donelaičius, jo metu — Antanas Baranauškas, o po jo — naujoji rašytojų karta 19 amžiaus gale.

Ziūrint literatūros istorijos akimis, Valančius yra lietuvių grožinės prozos tėvas. Prieš jį buvo tik bėdymai. Istorijos raštuose didelė stiliaus ir žodžio jėga parodė jo amžininkas ir draugas Simonas Daukantas. Bet apysaka, apsakymėliai, vaizdeliai ligi Valančiaus buvo retenybė lietuvių literatūroje. Taip jis pirmas tvirtai žengė į grožinę prozą, ir kai kuriais atžvilgiais taip įspūdingai, kad po šiai dienai pasilieka ir vertingas ir įdomus, ir sunkiai pavejamas. Naujos rašytojų kartos literatūroje išryškino lietuvių tipą, surado daug meninių idėjų, stilistinių įvairybių, suvedė mūsų poeziją ir prozą į drauge su pasauliniais meno reikšniais, davė garstų rašytojui, bet vienu atveju vyskupas Motiejus Valančius pasilieka lyg ir nepamainomas: tai žodžio tikslumu, aiškumu ir spalvingumu. O literatūros teorija tokius dalykus kaip tik priskiria prie gero stiliaus žymių. Štai kodėl ir šiandien galime Valančiaus grožinę prozą ne tik domėtis, bet ir zavėtis, nepaisant, kiek joje būtų didaktikos, pamokslų, moralų.

"Stilius tai patsai žmogus", pasakė prancūzas Buffon. Kai skaltome Valančiaus raštus, iš jų regime išsineriant patį jo asmenį — drąsaus žvilgsnio, stiprios valios, energinga, veikli, tiesmuka ir visados giedrios dvasios, greitą sąmojų ir juokui. Tai vyras didžiųjų darbų ir rūpesčių visos tautos šviesesnė dalia, kovotojas ir nepailstantis statytojas, vienas iš gražiausių savo gimtosios žemės sūnų.

Jis buvo ganytojas, pažino savo avis ir buvo tikras jų pienuo. Jau mirdamas, savo testamenti-

Nauji leidiniai

A LITHUANIAN BIBLIOGRAPHY. A check-list of books and articles held by the major libraries of Canada and the United States, Adam & Filomena Kantautas. The University of Alberta Press. First published by The University of Alberta Press, Edmonton, Alberta Canada. 1975. Copyright 1975 The University of Alberta Press. ISBN 0-88364-010-2. Printed in Canada by Printing Services of The University of Alberta.

Tai ypatingos vertės ir reikšmės leidinys, didelio formato, 764 psl. Ir atsiradęs visai be mūsų pačių organizuotos iniciacijos ir paramos, o pačios Kanados mokslo institucijų rūpesčiu ir pinigais. Tai liudija, kad svetlimeji lietuviškąją bibliografiją daugiau vertina, negu mes patys. Žinoma, didžiausi šio veikalo kreditorai tenka jo autoriams — Adamui ir Filomenai Kantautams, aukštojo mokslo laipsnius įsigijusiems dar Lietuvoje, o vėliau ir čia — Naujajame Pasauli. Šiuo metu Adomas Kantautas kaip tik dirba atsakingo bibliografo darbą Albertos universitete, Kanadoje.

Veikalo pirmuosius 39 puslapius užima įvadiniai skyriai: Foreword, Introduction, Acknowledgments, Analytic table of contents, Notes to the analytic table of contents, Abbreviations, List of symbols for Canadian and American libraries.

Toliau patį bibliografiją skirstoma į šiuos skyrius: Bibliografijos aidas, General reference aids, General works, Serials, Earth sciences, The people, The state, Society, social structure and conditions, Economy, History, Philosophy, Religion, Culture.

Gale dar pridėta: Author index, Title index, List of serials consulted, with locations and holdings. Leidinyje pateikti net 10,168 bibliografiniai vienetai, suminėti 3,587 autoriai. Knygos kaina \$10.00. Leidinys gaunamas ir "Drauge".

• Bronius Budriūnas, TU VILNIUJ PASILIK, VALDOVE. Kantata Gedimino sostinės 650 metų jubiliejui. Mišriam chorui, basbaritonui ir deklamatoriui. Libretas Kazio Bradimo. Kantatos parašymą ir išleidimą finansavo prelatas Juozas A. Karalius. Tiražas 1,000 egz. Leidinys 32 psl., kaina \$2.00. Leidinį platina Lietuvių katalikų religinė šalpa, 64-09 56th Road, Maspeth, N. Y. 11378. Spaudė lietuvių pranci-

nėjų gromatojų kreipėsi į savo žmones, kalbėjo apie jų vargą, ydas ir kentėjimus, rodė jiems geresnį kelią ir teikė paguodos žodžius, kurie pasiekia ir mūsų širdis. "Kentėkite visa, ką daleis Viešpats; nerūgokite ir žinokite, jogai sulauksite ganybės, kurioje prašlinks persekiojimai ir vėl su džiaugsmu giedosite bažnyčiose žemaičiai ir lietuviškai šventas giesmes..."

kony spaustuvė, 341 Highland Blvd., Brooklyn, N. Y. 11207.

• PASAULIO LIETUVIS, 1975 m. birželio mėn. Nr. 15. Leidžia Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Valdyba. Redaguoja Stasys Barzdukas, 18308 Hiller Ave., Cleveland, Ohio 44119. Administruoja Stasys Dziugas, 7240 S. Mozart St., Chicago, Ill. 60629. Prenumerata metams \$3. Atidžiai redaguojamas ir gražiai puslapiuose tvarkomas visuomeninės ir kultūrinės minties bei konkrečios veiklos bendruomeninis leidinys.

• MUZIKOS ŽINIOS, 1975 m. sausio - birželio mėn. Nr. 1-2. Leidžia Amerikos Lietuvių vargonininkų - muzikų sąjunga. Redaguoja Algirdas Kačanauskas, 227 N. 7th St., Brooklyn, N. Y. 11211. Administruoja Ona Zubavičienė, 6 Oak St., Clark, N. J. 07202. Žurnalas išeina 4 kartus per metus, prenumerata \$5.00. Žurnalo viršelis papuoštas M. K. Čiurlionio nuotrauka. Pirmieji naujo numerio puslapiai ir skirti Čiurlionio 100 metų gimimo sukakčiai. Prisimenamas taipgi muzikas Vincas Mamaitis ir muzikos bei muzikų vaidmuo naujosios liturgijos rėmuose. Vladas Jakubėnas rašo apie muzikos kritiką ir recenzijas — žiupsnis minčių, atsiminimų bei patarimų. Duodama plati muzikinio gyvenimo kronika. Žurnalas iliustruotas nuotraukomis.

• MOSU SPARNAI, 1975 m. birželio mėn. Nr. 38. Lietuvių evangelikų reformatų žurnalas. Leidžia Lietuvos Evangelikų reformatų kolegija. Redaguoja Jokūbas Kregždė, 2439 W. 51st St., Chicago, Ill. 60632. Administruoja Jonas Palšis, 5718 S. Richmond St., Ill. 60629. Kaina — aukta.

Žurnale daug religinio pobūdžio straipsnių, kuriuose atspindi lietuvių evangelikų reformatų praeitis ir dabarties rūpesčiai. Puslapiuose taipgi daug Dagio skulptūrų ir eilėraščių. Gausi įvairios veiklos kronika, iliustruota nuotraukomis.

• SKAUTŲ AIDAS, 1975 m. birželio mėn. Leidžia LSS Tarybos Pirmija. Redaguoja A. Na-

M. K. Čiurlionis (1875-1911)

Panas ir švilpiniuojantis piemenukas (Žiūr. kultūrinę kroniką)

POKALBIS SU SIMU KUDIRKA

(Atkelta iš 2 psl.)

Ką darė Maskva 1940, ką daro iki pat šių dienų su pavertę tautą žmonėmis? Jos imperijos nepamilusius kleimavo "bandito", "buožės" ar "anti" vardu, ir 10, 15 ar 25 metams atidarė tarybinio pragaro duris — Vorkuton, Inton, Magdanan, Norilskan. Suslovo padlaižius, kaip Paleckį, Sumauską, apdo-

vanojo ordiniais. Dar kitus apginklavo, pavadino "liaudies gynėjais" ir pasiuntė gaudyti ir žudyti savo brolius. Maskva iš kalio nėrėsi Lietuvoje sukelti ar bent suvaldinti tarpusavio pilietinį karą, kad galėtų klasuoti Lietuvos užgrobimą ir kad jos valdžia užgrobtam krašte susikurtų sau kokią nors, kad ir kaip skurdžią vietinę atramą ar nors vietinę priedangą. Visos imperijos stengiasi skaldyti ir valdyti.

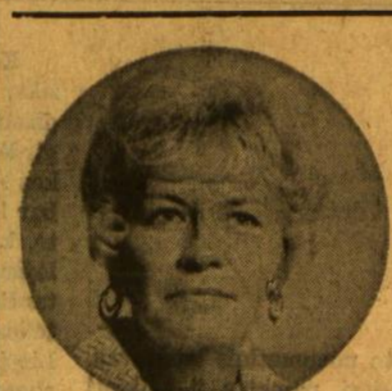
(Bus daugiau)

mikienė, 6041 S. Fairfield Ave., Chicago, Ill. 60629. Administruoja A. Orentas, 6842 S. Campbell Ave., Chicago, Ill. 60629. Metinė prenumerata \$5.00. garbės prenumerata \$10.00, leidėjo prenumerata \$25.00.

Gausiai iliustruotas skaitiškiosios veiklos žurnalas. Nemažai skaitinių yra įdomūs visiems.

• LIETUVIŲ SPAUDOS CENTRAS, Nr. 1. Informacija.

Tai Jono Emskaičio rūpesčiu paruoštas 8 psl. leidinėlis, iš kurio sužinome apie egzistuojantį Lithuania Graphics — Lietuvių spaudos centrą, 311 Barton St. E., Hamilton, Ont., Canada. Centras teikia ir pardavinėja ne tik kitų išleistas knygas, bet ir pats ryžtasi jas leisti. Tokių, 1975 metais išleidžiamų, šiame leidinyje jau suminėtos septynios.

Philomena sako:

-KAS NETAUPO ATEICIAI, TAS NESIRUOŠIA ŠVIESESNIAM IR TINKAMESNIAM GYVENIMUL.

CHICAGO SAVINGS MOKA ANT PAPRASTŲ KNYGUCIŲ 6.25%
\$1,000 idėtas vienems metams duos 6.5%
\$1,000 idėti 4 metams duos 7.5%
\$1,000 idėti 6 metams duos 7.75%

Nuošimčiai priskaitomi kas dieną, išmokami kas trys mėnesiai. Kiekvienas taupytojas yra apdraustas iki \$40,000 per Federalinės Valdžios Apdraudą F. S. L. I. C.

CHICAGO

savings and loan association

6245 south western avenue 476-7575

ISIGYKITE PATVARIĄ IR EKONOMIŠKĄ SUSISIEKIMŲ PRIEMONĘ

Mes stengiamės duoti lietuviams geriausią patarnavimą ir geriausias pirkimo sąlygas.

CHRYSLER CORDOBA
1975 m. Sportinis, ekonomiškas
2 durų Hardtop
Nuo \$4,475.00

PLYMOUTH VALIANT — 2 durų ar 4 Hardtop, 6 cilindrių iki 25 mylių galiono

Turime jaunuoliams mašinas: Cadillac, Buick, Pontiac, Oldsmobile ir kitų, taipgi importuotų, įvairių kainų. Pradedant nuo \$50.00. Mūsų dirbtuvėse prityrę mechanikai pataisys karoseriją (Body), sparus (Fenders) ir sureguliuos motorą.

BALZEKAS MOTORS, 4030 S. Archer V17-1515
Seniausias automobilų pardavėjas Chicagoje, gerbiamas virš 50 metų.

Kultūrinė kronika

M. K. ČIURLIONIO MONOCRAPIJA IŠLEIDŽIAMA VOKIETIJOJE.

Seniai pasaulyje plačiai žinoma dailės knygų leidykla "VEB Verlag der Kunst" Dresdeno, Rytų Vokietijoje, š. m. spalio mėn. nurodė išleisti M. K. Čiurlionio 100 metų gimimo sukakties proga išleisti jo dailinio kūrybos monografiją. Jo kūrinių reprodukcijų albumas Monocrafiijos teksto autorius yra Gytis Vaitkūnas. Monografijos tekstą iš lietuvių kalbos į vokiečių išvertė Edmund Danner. Leidinys bus 23,7 cm x 27 cm formato, apie 300 psl. Monografijos bus sudėta apie 200 Čiurlionio reprodukcijų, iš kurių 53 spalvotos. Leidinys kainuos apie 29 dolerius.

Leidyklos 1975 metų prospektinėje knygų kataloge mūsų Čiurlionio jau iš anksto tenka išskirtinė vieta. Prie monografijos aprašo visą gretimą puslapi užima spalvota Čiurlionio paveikslas "Panais ir švilpiančiomis piemenėkėmis" reprodukcija. Viso katalogo ketvirtasis viršelį puslapis taipgi papuoštas Čiurlionio reprodukcija "Miestas II".

Katalogo tekste, be kita ko, pažymima, kad M. K. Čiurlionis yra žymus savo epochos dailininkas ir kompozitorius. Užsimeamos įvairios tezės, keliamos jo kūrybos nagrinėtojų. Primenama, kad išleidiama monografija norima M. K. Čiurlionio įvesti į meno istoriją, nes dailininkas esąs moderniojo meno

raktinė asmenybė, pats būdamas nepaprastas žmogus.

PROF. ČEPINSKI PRĖIMENANT

Buvęs Vytauto D. universiteto rektorius, Lietuvos švietimo ministeris, fizikas, pedagogas, visuomenininkas prof. Vincas Čepinskas yra miręs 1940 m. rugpj. 22 d. Šiemet sueina 35 m. nuo jo mirties. Savo giliu mokslingumu, plačia tolerancija buvo susilaukęs didelio prielankumo Lietuvoje.

SV. RASTO MOKSLININKŲ SUVAŽIAVIMAS

JAV katalikų biblinės sąjungos suvažiavimas įvyks rugpj. 18-21 d. Denverį.

A. KURAUŠKO STRAIPSNIO PATIKSLINIMAS

Liepos mėn. 3 dienos "Draugo" kultūriniam priede atspausdintame Algirdo Kurauško straipsnyje "Dailės kūrinio elementai ir prietariai", tekstą renkant, įsivėlė netikslumas. Straipsnio tęsinyje, 4 puslapyje, trečio skyrelio pirmasis sakinytis turi būti toks:

"Jau 19 amž. gale Christian von Ehrenfels savo veikalė 'Gestaltqualitaeten' pastebėjo, kad, jei dvylika klausytojų klausytų tik paskirą vieną toną iš dvylikatonės gamos, tai jų, tų klausytojų, patyrimo suma būtų skirtinga nuo tokio klausytojo, kuris būtų išklausęs išsąsą melodiją".

Patikslinta frazė čia atspausdinta juodnesniu šriftu.

Eleonora Marčijulionienė

Keramika

Dailininkės darbų paroda liepos 27 d. įvyks seselių sodyboje, Putnam, Conn. ten įvykstančios lietuvių susitikimo šventės proga.

MUZIKAS BALYS PAKŠTAS SUKAKTUVININKAS

Chicago lietuviai, pažįstantys gyvą ir visur aktyviai dalyvaujantį muz. Balį Pakštą, vargu patikės, kad šiemet liepos 20 d. jam sukanka 70 metų. B. Pakštas gimė 1905 m. liepos 20 d. Krasnojarske, Sibire. Grįšęs į Lietuvą, 1934-39 m. lankė Klaipėdos ir 1941-44 Vilniaus muzikos mokyklas. Pats gi nuo 1926 m. turėjo pramoginės muzikos orkestrą. Panašų orkestrą ir dabar turi Chicagoje. Muz. Pakštas 1941 m. buvo paskirtas Vilniaus filharmonijos liaudies ansamblio koncertmeisteriu. Vokiečiams ansamblių likvidavus, dirbo filharmonijos orkestre, Vilniaus operos chore. 1944 m. buvo vokiečių išvežtas Norvegijon, kurią vokiečiai buvo okupavę, ir čia Svelviko stovykloje suorganizavo vyrų chorą ir orkestrėlį. Atvykęs į Vokietiją, 1945-49 m. buvo Wiesbadeno, vėliau Selingenstadto lietuvių tautinio ansamblio muzikos vadovas, surengė daug įvairių koncertų. 1949 m. su savo išaugintu orkestru atvyko į Daytoną ir po metų persikėlė į Chicago. Iš orkestro pelno paskyrė LRD premijai 500 dol. 1953 m. suorganavo Chicago lietuvių moksleivių tautinį ansamblių, susidantį iš 150 dalyvių, buvo dirigentas ir meno vadovas.

Muz. B. Pakštas, kurio dėdė yra a. a. prof. Kazys Pakštas, talkininkavo Dainavos ansamb-

Muz. Balys Pakštas

Nuotr. P. Maletos

liu ir įvairiems kitiems dainos vienetams, dirba įvairiose komisijose, aktyviai dalyvauja muzikos ir visuomeniniame gyvenime. Turėdamas savo salę, turi ir savo orkestrą ir jo salę populiarų kaip tik dėl to orkestro. Yra išobulines Sekminių ragelį; be ragelio, groja smuiku ir saksofonu. Yra sukūręs ir įrašęs į juostą, Sekminių ragelį pasinaudodamas, liaudies motyvais Raudą, kuri labai dažnai grojama įvairiomis susikauptimo reikalaujančiomis progomis.

Veiklus ir aktyvus sukaktuvinininkas, dažnai kartu su dukra Emilija talkininkauja, atliekant įvairias programas. Praėjusio sezono metu tokių pasirodymų turėjo bent keteta.

Jubilatui Enkėtina ir toliau tokio pat visuomeninio aktyvumo, dalyvaujant mūsų muzikiniam gyvenime, vadovaujant orkestrui ir savo pramoginiu orkestru ir toliau gražiai nutelkiant dažnai jo salę besinaudojantį solistės Anitos Pakalniškytės rečitalio. Smagus balselis, pagaunantis savo jaunatvišku gyvatingumu. Tiesiog

Al. B.

Norom nenorom

DAR NIEKAS NEMIRĖ NUO LIAUPSIŲ

Tai tiesa — dar niekas nemirė nuo komplimentų. Priešingai, palankūs žodžiai daug kam pataisė savijautę, pagerino kraujo apytaką, įkvėpė norą gyventi ir kurti.

Zinoma, viskas gerai su saiku ir savo laiku. Deja, dažnai užsimirštame. Anot Valančiaus, lyg stipria tabaka užduoti įsivaroje į tokias liaupses, nuo kurių ir pačiam giriama asmeniui pasidaro nepatogu. O pašaliečiui klausytojui — net graudu.

Štai radijo valandėlės programoje kalbinamas naujos knygos autorius. Jautrioji pranešėja, apibūdindama jo literatūrinius nuopelnus, pavadina jį ne vien rašytoju, ne vien keturių knygų kūrėju, bet tiesiog nepaprastu rašytoju — rašytoju laureatu. Ir pašnekesys vyksta tokiu pakiliu tonu, lyg būtų šnekinamas pats Martynas Mažvydas.

Gerbiu minėto radijo pranešėja dėl jos malonaus lietuviško tembro. Gerbiu ir knygos autorių dėl nuosirdaus patriotiškumo. Tai vertingi žmonės. Tačiau labai abejoju, ar laureato laurui, nuskinti kelių novelių varžybose, yra jau tokie nepaprasti.

Taip spręsti mane verčia tos pačios knygos (i romaną išplėtos novelės) tekstas. Užsimušdamas ieškau ypatingo rašytojiškumo, — ir nerandu. Kas blogiausia, stilius yra visai netašytas. Kalbos grubumai iškyla jau pradiniuose poringėje — savotiškoje viso veikalo idealų uvertūroje. Čia autorius, suprantama, rašo nusizūrėjęs į Vinco Krėvės padavimus. Cituoju:

"Ant stačios nuoskardumos, visų nuoskardumų stačiausios, kur Alytupis į Nemuną teka, skardžiais iš toli atvingiuoja, stovėjo, gal du ar tris šimtus metų raudonavo, mūriniai šimtalangiai Dievo namai — švento Jungio bažnyčia. Dviem aukštais bokštais ji dangų rėmė, už devynių mylių stūksojo, už plačių girių goravo, it švyturius, kuorais pro medžių tankumynus, švietė pro tamsius rakštumynus, užklydusiam keleiviu kelią rodydami, į pyli vesdami".

Galima pagirti autorių tik tiek, kad jis sugebėjo parinkti labai įmantrius žodžius. Tačiau neišlaikė saiko. Tiesiog persistengė. Jo pastraipa yra dirblinė, grozdžiška, nedadinga. Bent man taip atrodo.

Sintaksė irgi šlubuoja. Antrame sakinyje būdo aplinkybės pusdalyviai "rodydami... vesdami" aiškiai nesiderina su veiksmu "ji" (bažnyčia). Turėtų būti "rodydama... vesdama".

Neseniai teko klausytis septyniolikmetės solistės Anitos Pakalniškytės rečitalio. Smagus balselis, pagaunantis savo jaunatvišku gyvatingumu. Tiesiog

norisi ją pavadinti dainuojančia gele iš Hamiltono. Tegul žydi, tegul džiugina mus kuo ilgiau.

Besiklausant visgi dingtelėjo baugi mintis: ar Anitos vokaliniai žiedlapiai, taip dažnai kaitinami rampų šyvesos ir kelių tūkstančių vatų stiprumo liaupsių, nenuvys per anksti? Apie tai vertėtų susimąstyti.

Juk Los Angeles koncerte jos meninės vertybės globėjiškai nusiteikęs pranešėjas kėlė (lietuviškai ir angliškai) ilgiau, negu kad ji pati dainavo. Argi rengėjai negalėjo Pakalniškytės ligšiolinius pasiekimus nuo pat vaikystės (su 200 medaliu, atžymėjimų ir t.t.) atspausdinti ketvirtame programos puslapyje, kuris liko tuščias. Nereiktų pranešėjui dvikalbiškai dėstyti visą jaunuolės biografiją.

200 medaliu! Juk tai kaupas. O merginai dar tik septyniolika. Kiek atsimenu, vaiku būdamas, irgi dainuodavau. Lietuvos paštininkų suvažiavime, dėdės spiriamas, atpyliau solo "Aš karieviu noriu būti". Visi smarkiai plojo, bet niekas neužkabino net sulūžusio medalikėlio.

Tiek to su liaupsėmis. Nuspresta — jos reikalingos gyvenimo pagražinimui. Tokios mūsų tradicijos. Žmonės turi tapnoti vieni kitiems per petį, turi skirti premijas, prizus, turi groti smagias polkas polkutes radijo valandėles mecenatams ir visiems draugiškiems varduvininkams.

Santūrumu toli nenuvažinasi. Ratams reikia tepalo. Ir vis dažniau, nes mūsųose žymių ir gerų žmonių skaičius diena diena auga.

Pr. V.

WAGNER and SONS

TYPEWRITERS, ADDING MACHINES AND CHECKWRITERS NAUJOS — NAUDOTOS Nuomoja, Parduoda, Taiso Vars 50 metų patikimas jums patarnavimas 5610 S. Pulaski Rd., Chicago Phone — 581-4111

Anatolijus Kairys

KARONA

Istorinė trilogija Mindaugo epocha

Tinka vaidinti, skaityti ir deklamuoti mokyklose, susirinkimuose, parengimuose, minėjimuose. Viso trilogijoje yra 9 veiksmai, 27 pavelsiai, prologas ir epilogas, 320 psl., kietais viršeliais su aplanku, didelio formato, gražiai iliustruota. Tai vertinga dovana atostogų, mokslo baigimo ar bet kuria kita proga. Kaina \$6.50 įskaitant ir pristatymą. Užsakyti — L. DIALOGAS, 4304 West 55th St., Chicago, Ill. 60632

MARQUETTE PHOTO SUPPLY

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGEJAMS

Daug sutapysite pirkdami čia įvairių firmų foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasirinktus reikmenis ypatingai progai. Pilnai užbaigtų foto nuotrą aptarnavimas. Atidaryta pirmadienį ir ketvirtadienį vakarais iki 9 val.

3314 West 63rd Street Tel. PROspect 6-8998 Chicago, Illinois, 60629

Filmų įvairumai

STASE SEMENIENE

Biaurių sielų gražuoliai

Jacqueline Susannos akispleišiškas "best-seller" "ONCE IS NOT ENOUGH", kuris ištyrinėjo tarp tautinio "išrinktųjų" ratelio visus "meilės" užkampius, tamsiausias alėjas ir pražūtingas duobes, dabar pasirodė ekrane. Krip buvo beprasmiški ir menkaverčiai anksti vėžiu mirusios (48-49 m.) autorės "best-selleriai" (Valley of the Dolls, Love Machine ir kit.) taip ir šis filmas apie Hollywoodo erotinį išdykavimą lieka be išraiškos, nors ir prigrūstas pilnas žvaigždžių (Kirk Douglas, David Janssen, Alexis Smith, Melina Mercouri, George Hamilton, Brenda Vaccaro, Gary Conway).

Vienintelis patrauklumas šioje tuščioje mišrainėje bus pulkūns šveicarijos, Ispanijos (Marrabelos) ir kiti valdai.

Stebėti šį filmą yra beveik toks pat jausmas, kaip dirštelti į "pletikų" skyr. laikraštį, kuriame smulkiausiai aprašoma kuo išdykaujanči, puotaujanti diduomenė vilkėjo, ką valgė ir gerė ir kokių nesąmonių

ar išdaigų prikrėtė. Žodžiu, tai sanka visko apie gražios išvaizdos besielius turtuolius.

Brenda Vaccaro yra ambicingoji feminisčių žurnalo redaktorė, kurios žodžiai nešvarūs, kaip srutos. Ji pakeitė savo negražią išvaizdą ir kūną operacijos būdu, o karjerose siekia, visai nemokėdama rašyti, savo moteriškais sugebėjimais.

Kirk Douglas, nusileidusios žvaigždės garsus filmų statytojas, pasiduoda už trejetą milijonų, veddamas penktą pasaulio turtingiausią moterį (Alexis Smith). Gi toji "draugauja" su Greta Garbo tipo garsia atsiskyrėle — pensijon išėjusia ekrano deive Karla (Melina Mercouri).

Absurdiškas, bet gal ne toks jau ilykštus yra astronauto įvedimas. Melancholiškai nusiteikęs, jis miega paplūdimy, kad "surastų save", žmonai iš šeimos židinio jį išmetus.

Girtuoklio, besikeikiančio, kumščių pamėgusio Pulitzer premijos rašytojo rolėje David Janssen išgyvena per anksti susenusio vyro tragediją.

Nuo 1914 Metų

Midland Savings aptarnauja taupymo ir namų paskolų reikalais visas mūsų apylinkes. Dėkojame Jums už mums parodytą pasitikėjimą.

Mes norėtum būti Jums naudingi ir etetyje.

Sąskaitos apdraustos iki \$40,000.00

Frank Zogas, President

MIDLAND SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

4040 ARCHER AVENUE CHICAGO, ILLINOIS 60632 PHONE: 254-4470

5 1/4 %

All accounts compounded daily — Passbook Savings paid quarterly.

7 1/2 %

4 Years Savings Certificates Minimum \$5,000.

SUSITIKIMAS SU BARITONU KAZIU JAKUČIU

Naujoj plokštelėje galima pasiklausyti "Kazio Jakučio — mūsų jaunosios kartos dainininkų atstovą... žavų aktorių", atiduodantis "duoklę operinio dainininko menui" (J. Gliada).

Jo plokštelėje išgirsite 9 lietuviškas dainas ir 5 arias. Dainų ir arių žodžiai surašyti atskirai.

Pasidžiugkite šio gryno aktoriaus dainavimu, įsigydami šią naująją plokštelę dienraščio „Draugo“ administracijoje, 4545 W. 63rd St., Chicago, Ill. 60629. Kaina \$6.00

Pridėkite 50 centų persiuntimui, o Illinois gyventojai mokesčius.

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

B. R. PIETKIEWICZ, Prez.

2555 West 47th Street Tel. LA 3-1083

PLENTY OF FREE PARKING SPACE

VALANDOS: ŠEŠTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. — Trečiad. uždaryta ANTRAD. IR PENKTAD. — 9 v. ryto iki 5 v. vak. PIRMAID. IR KETVIRTAD. — 9 v. r. iki 8 v. v.

7 1/2 %	6 1/2 %	5 1/4 %
Mokamas už 6 m. sertifikatus. Minimum \$1,000	Mokamas už 1 m. sertifikatus. Minimum \$1,000	Mokamas už investavimo sąskaitas
PINIGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PELNO NUOSIDUOSIUS NUO 1 D. Dividentai mokami kas 3 mėnesiai.		

RED. EMILJA PAKŠTAITĖ, 2801 W. 38TH ST., CHICAGO, ILL. 60652. Tel. (312) 927-3090

KĄ TU GALI JIEMS DUOTI?

Būti Lietuvos išeivijoje nėra lengva. Išeivio pareigos ir darbai veikiama lietuviui užima nemažai laiko. Lietuvis, net nesiveržias į veiklą, turi tam tikrų pareigų lietuvių visuomenėi (pvz. dalyvauti minėjimuose, eiti į lietuviškas pamaldas, finansuoti paremti įvairius fondus), kurių paprastas amerikietis neturi.

Si problema ypač išryškėja jaunime. Šeštadieniškas lietuvis jaunuolis ne visada gali laisvai tinklinį arba žiūrėti sporto rungtynių, nes jis dažniausiai lanko lituanistinę mokyklą. Be to, jis turi paruošti namų darbus, skaityti lietuviškas knygas bei spaudą. Namuose ir su draugais jis kalba lietuviškai, nors jam ir lengviau kalbėti angliskai. Dažnai, tėvų paraginti, jie įstoja į kokią nors lietuvišką jaunimo org. (pvz. skautus arba ateitininkus). Šios organizacijos jaunuoliui gali atrodyti nuobodžios ir neįdomios.

Taigi, atsižvelgiant į laiką, darbą ir pinigus, lengviau būtų "tipišku amerikiečiu", nei "tipišku lietuviu". Jaunas vaikas, mokydamas mažiau pareigomis apkrautus draugus amerikiečius, klausia tėvelių: "O ką aš gausiu iš lietuviškumo?" Dažniausiai tėveliai atsako, kad lietuvių kalba yra graži, kad ji bus naudinga, jei studijuosi lingvistiką universitete, kad lietuvių tauta buvo galinga ir didelė, ir jis turėtų tuo didžiuliu ir t. t. ir t. t. Mažam vaikui to dažnai užtenka.

Augant ir bręstant, lietuviškos problemos darosi didesnės ir svarbesnės. Jaunuolio pasaulis prasiplečia. Lietuvių visuomenėje, jo socialinio bendravimo pasirinkimai yra nepaprastai riboti, ypač palyginant su socialiniais pasirinkimais Amerikos visuomenėje. Berniukui gali patikti mergaitės su tam tikromis savybėmis: aukštos, blondinės su žaliomis akimis ir kurios mėgsta lošti tenisą ir tinklinį, tik lietuviškoji visuomenė gali nebūti nei vienos tokios merginos, o amerikiečių begalės. Tėveliai spaudžia vaikus, kad jie draugautų su lietuviams, ir kad jie vestuvėms rinktųsi tik lietuvių ar lietuvių. Jaunuolis nori pasirinkimo, bet lietuviškumas jo pasirinkimus apriboja.

Ir jaunuolis vis klausia tėvų — "O ką aš gausiu iš lietuviškumo?" Ir tėveliai dar vis atsako: "Lietuvių kalba yra graži, ji naudinga lingvistikoje, lietuvių tauta buvo galinga, o lietuviškas yra nepaprastai gražuolis". Tokie atsakymai kenkia išeivijos lietuviams.

Prezidentas Kennedy kartą sakė: "Ask not what your country can do for you. Ask what you can do for your country". Šis išsireiškimas turėtų būti kiekvieno lietuviško jaunuolio šūkis.

"Ką aš gaunu iš lietuviškumo?" Lietuviškumas pareikalaus nemažai darbo, gali ir socialiniai nukentėti. Tu sėdėsi ir

rašysi telegramas ir laiškus prezidento dvylikai sekretorei, kai tuo metu tavo draugai eis maudytis, buriuoti ir pan. Tu duosi dolerį, dešimt, dvidešimt lietuviškiems reikalams paremti, o būtum galėjęs už tuos pinigus pirkti "8-Track stereo", naują televiziją, dviratį arba naują švarką. Tu vaikščiosi gatvėmis su peticija, prašydamas parašyti, kad padėtum Lietuvai. Jeigu esi studentas, prarasi daug laiko, gal nukentėsi studijos. Užbaigęs savo lietuvišką darbą, ne kartą susilaukai ir kritikos.

Jeigu užaugęs jaunuolis tik pragmatiškai klausia, "ką tai man gali duoti, ką aš gausiu iš to darbo, ką gausiu iš tos visuomenės?", tai jis nėra pilnas žmogus, pilnas krikščionis. Lietuvių jaunimas, užaugęs Amerikoje, ieško idėjinio tikslo, kuriam jie galėtų atiduoti savo entuziazmą ir prakaitą. Pereitoje dekaadoje Amerikos jaunuomenė sukilo prieš Vietnamo karą, už negrų teises, prieš "materializmą" ir už švaresnę gamtą. Daug lietuviško jaunimo entuziasmingai tam pritarė. Gaila, kad dalis jų nerado reikalo kovoti ir už tas teises, dėl kurių kiti nekovoja — už lietuvių tautos teises. Tuo metu, kai jie žygiavo Alabamo-

Linas Kojelis, 19 m. amžiaus studentas iš Santa Monica Kalifornijos, išrinktas III PLJK atstovu. Studijuoja istoriją ir ekonomijos mokslus UCLA universitete. Veiklus ateitininkas, LB darbuotojas, reikiškas respublikonų veikloje, UCLA universiteto lietuvių klubo steigėjas ir pirmininkas.

je, Lietuvoje augo jauna karta, kuri irgi kovojo už aukštesnius tikslus — religines ir politines laisves.

Jeigu aš sutikčiau draugą ir jis klausytų — "Ką aš iš to gausiu?", aš jam atsakytčiau, kad Lietuvoje fiziškai, moraliniai, religiniai ir ekonomiški kenčia trys milijonai žmonių. Ką tu gali jiems duoti?

Linas Kojelis

JAV LIETUVIŲ JAUNIMO ATSTOVAI KONGRESE

Gegužės mėnesio pradžioje įvyko JAV atstovų rinkimai į Pasaulio lietuvių jaunimo trečiąjį kongresą. Štai rinkimų rezultatai: New Yorko apygardai atstovauja Marytė Matulaitytė, Vytautas Radzivanas ir Birutė Radzivanienė. Connecticut apygardai atstovauja Sigita Banėvičiūtė, Ramunė Bernotaitė ir Lūcija Zdanytė. Bostono apygardai atstovauja Nijolė Ivaškaitė, Eduardas Meilus, Rima Patašiūtė ir Dalius Vasys. Pietryčių apygardai atstovauja Marytė Dambriūnaitė, Aldona Drazdytė. Ohio apygardai atstovauja Vida Gaizūtytė, Jurgis Joga, Viktorė Lenkauskaitė, Ugnelė Stasaitė ir Algis Šilėnas. Michigano apygardai atstovauja Daina Astašaitytė, Rūta Ilginytė,

Rita Matveikaitė, Viktoras Nakas, Kristina Sabalytė ir Eglė Turūtaitė. Vidurio Vakarų apygardai atstovauja Indrė Baužaitė, Rimas Baužys, Rimantas Genčius, Jonas Juozevičius, Petras Kisielius, Jolita Kisieliūtė, Vitas Lukas, Rūta Nainytė, Alė Pabedinskaitė, Emilija Pakštaitė, Pranas Pranckevičius, Rasa Soliūnaitė, Loretta Stončiūtė ir Algis Tamošiūnas. Omaha apylinkėje neatsirado norinčio kandidatuoti. JAV Lietuvių Jaunimo Sąjungos valdyba skirs asmenį tai vietai užpildyti. Vakarų apygardai atstovauja Irena Grakauskaitė, Linas Kojelis, Vincas Skirius ir Irena Žukaitė. Platesnės informacijos apie JAV atstovus į III PLJK bus skelbiamos ateityje.

Trečiojo pasaulio lietuvių jaunimo kongreso darbuotojai Melbourne, Australijoje. Iš kairės į dešinę: Birutė Prašmutaitė, Vytautas Juška, Linas Prašmutas, Zita Prašmutaitė, kun. Daukyns, Ramutė Juškaitė, Gintas Samulis, Aldona Juškaitė, Ričardas Steponavičius.

JAUNIMO VEIKLA

• JAV Lietuvių jaunimo sąjungos valdyba ruošia lenktynes — "road rally", liepos mėn. 26 d. iš Chicagos į Union Pier, Mich. Pradžią 10:00 val. ryto iš Jaunimo centro. Registracijos mokesčiai — \$5.00. Laimėtojams bus skiriamos premijos. Dėl platesnių informacijų kreiptis: PLJS Ryšių centras, 2422 West Marquette Road. Telefonas 476-0601.

• Šiaurės Amerikos lietuvių jaunimo antroji lituanistinų studijų stovykla bus š. m. rugpjūčio mėn. 11 - 22 d. Stovykla taikoma studentams, kurie nori pasigilinti lituanistikoje. Visi kviečiami pasinaudoti šia neeiline proga. Bus dėstomi šie kursai: lietuvių kalbos rašyba — kompozicija, lietuvių kalbos kirčių mokslas, lietuvių kalbos linksnių mokslas, lietuvių literatūra, Lietuvos proistorė ir pokario Lietuvos istorija. Stovyklos kaina \$95.00. Kent State universitetas siūlo universitetinius užskaitus, sumokėjus papildomą mokesį. Studentai ypač raginami registruotis užskaitams. Jei šiais metais nebus pakankamai susidomėjimo, tas patarnavimas nebus tęsiamas kitis metais. Dėl platesnių informacijų ir registracijos blankų kreiptis:

PLJS Ryšių Centras
2422 West Marquette Road
Chicago, IL 60629
Telefonas 312 / 476-0601.

• Lietuvių žurnalistų sąjungos Centro valdyba skelbia 1975 metų jaunųjų žurnalistų konkursą. Bus skiriamos Daužvardžio fondo premijos. Šiais metais kandidatams nereikės pristatyti savo darbų. Juos atrinks spec. komisija, kuri seks išeivijos spaudą. Numatoma kreiptis į liet. radijo programų vedėjus, prašant suteikti duomenis apie jaunųjų radijo talidninkų įnašą. Premijas gali laimėti jaunuoliai iki 30 metų amžiaus. Ties, kurie rašo slapyvardžiais, prašomi tuoj pat apie tai pranešti. Lietuvių žurnalistų sąjunga, 2801 W. 38th Street, Chicago, IL, 60632. Konkursas apima spaudos darbus (įskaitant ir fotografijas) ir talką programų paruošime nuo 1975 m. balandžio mėn. 1 d. iki gruodžio mėn. 31 d. Laimėtojų pavardės bus paskelbtos spaudoje 1976 m. sausio mėn.

• Išvykta į Pasaulio lietuvių jaunimo trečiąjį kongresą bus nuomojamas tik vienas lėktuvas — 252 vietos. Iki šiol susidomėjusių išvyka yra artai 200. Norintieji pasinaudoti pigia kelionei kaina, prašomi nedelsiant kreiptis:

III PLJK IŠVYKA
4428 South Rockwell
Chicago, Illinois 60632
arba telefonu: (312) 476-0601.

Visi norintieji važiuoti turi užsiregistruoti iki š. m. spalio mėn. 6 d., įmokėdami \$100.00. Išvyka prasideda 1975. XII. 20, kai bus išskendama iš Chicagos į Buenos Aires, Argentina. Ekskursantai grįžta iš Sao Paulo, Brazilijos, sausio 10 d.

LIETUVOS INTELEKTUALŲ ARĖSTUS PRISMENANT

Okupantai bolševikai, užėmę Lietuvą 1940. VI. 15, jau liepos mėnesio pirmoje pusėje pradėjo gausnius areštus, suimdami daugelį Lietuvos intelektualų. Šiomet sueina 35 m. nuo tų areštų pradžios.

SOVIETŲ CENZORIAUS ATŠIMINIMAI

Massachusetts universiteto leidykla išleido knygą: "Diary of a Russian Censor: Aleksandr Nikitenko". Iš rusų kalbos vertė Helen Saltz Jacobson. Kaina 20 dol.

Šiaurės Amerikos lietuvių jaunimo trečiojo suvažiavimo dalyviai. Suvažiavimas įvyko Londone, Ont., Kanadoje, š. m. gegužės 17-19 d. Pirmoj eilėj jaunimo tarpe PLB pirm. inž. Bronius Nainys. Nuotr. D. Blaudžiūnaitės

STUDENTŲ SĄJUNGOS SUVAŽIAVIMAS

Šiaurės Amerikos Lietuvių studentų sąjungos suvažiavimas įvyko šio mėnesio 11-13 d. Kent valstybiniame universitete, Ohio valstijoje. Tai pirmasis bandymas atskirti pramoginį suvažiavimą nuo studijinio. Tai svarbi uždavinys, kuris atspindi Antano Šileikos vadovaujamos valdybos norą atstatyti Studentų sąjungą, kuri jau seniai buvo praminta "miegančiu milžinu".

Deja, šis akademinis suvažiavimas nesulaukė labai didelio dėmesio. Užsiregistravusių skaičius net nesiekė 40. Pastebėtina, kad į Torontą, padėkos dienos savaitgalio metu, suvažiavo apie 600 studentų, bet paskaitose dalyvavo apie 5 procentai.

Šio suvažiavimo programa pa-

sižymėjo savo išskirtiniais įdomiais paskaitininkais. Programa gal net šiek tiek perkrauta, bet dalyviai domėjosi ir lankėsi paskaitose. Tačiau per mažai dėmesio buvo skirta LSS organizaciniam reikalams, tikslų išdiskutavimui ir pan.

Tikimės, kad LSS vadai ir ateityje dės pastangas atstatyti Sąjungos veiksmingumą. Amerikos universitetuose yra begalės lietuviškos veiklos galimybių. Universitetuose yra intelektualai, ateities vadai ir mokytojai, kurie turi būti informuojami apie lietuviškus reikalus. Reikia stengtis, kad SALSS veiklos viršūnėje nebūtų tik metinis suvažiavimas, bet gyva studentų veikla Šiaurės Amerikos universitetuose.

ROMOS MISIULYTĖS ATMINIMUI

Tėvelių Misiulų puikioje priemonės sodyboje vos pražydėjo švepiančios alyvos. Birželio 15-tos dienos pats vidudienis. Bilings ligoninės lankytojai, gėlimės nešini, skuba pradžiuginti sergančius.

Kambaryje nr. 308-tame vysta žiedas. Linksta lėljys baltumo išblyškusių veidų jaunutės Romos paskutinė diena. 12:15 ji ramiu žvilgsniu aplinkui stovintiems namiškiamis ištaria sudievu. Skausmu pra-

virksa motina. Granito kietumu sustingsta tėvo, sesutės, brolio ir sužadėtinio širdys.

— Baltu nuometu papuokite mane, nes tai bus mano vestuvės. Aš tą rūbelį pati išsirinkau. Ne, ne, ne baltu! Likimas skaudžiai suardė mano išsirinktą vestuvių datą, liepos 26-tą. Bet teesie Jo valia.

Kūną dengia tautiniai rūbai, o galvą karūna. Karstas skęsta gėlėse. Skautai akademikai stovi garbės sargyboje. Petkaus laidotuvių kopyčia pilna bičiulių, draugų. Organizacijų ir mokyklų atstovai atsiveikindami klausia: Romute, tu taip brangi tėveliams, taip reikalinga lietuvių tautai, kodėl tu karste, o ne gyvenime? Organizacijos pasiges tavęs.

Karstas iš kopyčios išnešamas jaunimo. Marquette Parko bažnyčioje šv. Mišų auka stiprina verkiančius. Kapuose, po atsisveikinimo, byra gėlių žiedai ant karsto, giedamas Tautos himnas ir Marija, Marija.

Romutė šiame gyvenime šalia pagrindinių mokslų baigia Chicago Aukštesniąją lituanistikos mokyklą, trūšia sesių skaučių — akademikų būreliuose, šoka tautinius šokus, studijuoja Illi-

nojaus universitete, kur paskutinį semestrą baigė šį pavasarį, laisvalaikį dirba banke.

Pereitų metų pavasarį suruoš-tame tėvelių namuose sesutės mokslo baigimo šventėje Romutė taip puikiai šeiminkavo, visada linksmutė, simpatiška, pataimavo svečiams. Svečių tarpe auksaburnis L. Barauskas potono visokias išdaigas, sesutė Nida šoko baletą. Visi būvome taip laimingi svetinguose Misiulų namuose. Ir kas galėjo pagalvoti, kad už metų šalia L. Barausko medžio kryžiaus supilsime ir tavo, Romute, kapą. Žaibo greltumu pritrėnkia visus žinia: Romutė ligoninėje, liga greitai laukemia, padėtis beviltiška.

Po 9 savaičių ligoninės Romutė staiga pagerėja, grįžta į namus tėvelių džiaugsmui, tęsia studijas Illinojaus universitete ir net dirba. Romutė laiminga. Jos draugas Pranas Meilė prašo Romutės rankos, Roma sutinka. Susižieduoja. Vestuvių diena paskirta liepos 26 d., salė gauta, rūbelis išsirinktas. Visi linksm-dėja. Viešpačiui už suteiktą laimę. Tik motinos širdis nerami. Jos intucija tarsi sako, kad ši permaina ar tik nebus dangaus duotas poilsis po kančios, tyla prieš audrą. Ir čia motina neklysta. Staiga suserga pati motina ir atsigula į ligoninę operacijai. Romutė, nors tyliai, visa tai pergyvena, grįžta į ligoninę pati pasitikrinti, ir po labai skaudžių tyrimų iškankintame kūne užgęsta lietuviška, jaunystės ir meilės kupina širdis.

Sekantį sekmadienį lankau kapus. Nuvytę ramunų žiedai, taip lūdna ir nyku. Dedu rožės žiedą ant kapo ir tarsi girdžiu kaimynystėje gulnčio aktorius Leono Barausko žodžius: tik dabar suprantu, kodėl Dievas čia mane pirma paguldė, kad, saulei leidžiantis, sekčiau pasaką Romutei apie žemaitiškas vestuves ir amžiams užmigusių sužadėtinę, kurią angelai pasivogė iš žemės, kad ja papuoštų dangų.

Išsėkis ramybėje, visų mylima Romute!

L. S.

KNYGA APIE SIŲ DIENŲ KATAKOMBAS

Iš prancūzų kalbos išverstas išėjo naujas veikalas: "The Church in Today's Catacombs", redaguotas Sergijaus Grossu. Išleido Arlington House, New Rochelle, N. Y. 244 psl. 8 dol. 95 ct. Tai rinkinys essays, faktų, laiškų, atsišaukimų straipsnių, liudijančių religinį persekiojimą už geležinės ir bambukinės uždangos. Buvo išleistas kaip prancūzų žurnalo "Catacombes" priedas. Knygoje yra straipsnių žinomų autorių, kaip Gabriel Marcel, Susanne Labin, Solženicynas, Dietrich von Miltbrand. Kai kurie straipsniai parašyti rusų, kiti kinų autorių. Apie rusų vyskupų kankinystę rašo rusas vyskupas.

JAV Lietuvių jaunimo sąjungos vicepir. Jonas Juozevičius kalba Šiaurės Amerikos lietuvių jaunimo trečiajame suvažiavime. Pirmininkei Dainai Vaitkevičitei šį mėnesį išvykus į Pietų Ameriką, J. Juozevičius vadovavo JAV Lietuvių jaunimo sąjungai. Nuotr. D. Blaudžiūnaitės

A. a. Romutės Misiulytės karstas nešamas į Marquette Parko lietuvių bažnyčią Chicagoje.